

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้การรวบรวมและศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีความสมบูรณ์ ผู้วิจัย
จึงแบ่งหัวข้อการค้นคว้าดังนี้

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. ความเป็นมาของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
2. การเสริมสมรรถภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
3. ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยกับการเสริมสมรรถภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
  - 3.1 ด้านการส่งเสริมการใช้หลักสูตรให้เกิดสัมฤทธิ์ผล
  - 3.2 ด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
  - 3.3 ด้านการผลิตและให้บริการสื่อการเรียนการสอน
  - 3.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
  - 3.5 ด้านการนิเทศและพัฒนามูลฐาน
  - 3.6 ด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการและติดตามผลการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ
2. งานวิจัยต่างประเทศ

ความเป็นมาของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้งศูนย์ฯ ซึ่งเป็นแหล่งความรู้สำหรับให้บริการ
ในด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพของครูระดับมัธยมศึกษา เกี่ยวกับการเรียนการสอน

วิชาสามัญนั้น เกิดขึ้นในปี 2530 อธิบดีกรมสามัญศึกษาในขณะนั้นได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นและความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพวิชาการต่าง ๆ จึงริเริ่มจัดตั้งศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัยขึ้นตามโครงการ (แม่บท) ส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน

กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา (2532: 38 - 40) ได้กล่าวถึงการจัดตั้งศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัยโดยสรุปคือ เป็นศูนย์ฯ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมทางการศึกษา สื่อการสอน และการวัดผลการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา และเป็นศูนย์กลางในการให้บริการ สื่อ อุปกรณ์แก่โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด ตลอดจนเป็นศูนย์กลางในการระดมสรรพกำลังในการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนโดยแบ่งเป็น 7 ประเภทคือ ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาต่างประเทศที่ 2 คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศิลปศึกษา และศูนย์พัฒนาการสอนคอมพิวเตอร์ โดยกำหนดหน้าที่ไว้สรุปเป็นข้อดังนี้

1. ศึกษา ค้นคว้า วิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอน สื่อ และการวัดผล
2. พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพ เศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น
3. พัฒนาครู อาจารย์ในจังหวัด เช่น จัดอบรม ดูงาน
4. ให้บริการเชิงวิชาการแก่โรงเรียนในจังหวัด เช่น สื่อการสอน เครื่องมือ และอุปกรณ์การสอน
5. เป็นศูนย์กลางระดมทรัพยากร เพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน เช่น จัดชมรมครู จัดประชุมปรึกษาหารือเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

ทั้งนี้แนวทางและขั้นตอนในการจัดตั้งศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ตามที่กองแผนงาน กรมสามัญศึกษากำหนด สรุป เป็นข้อได้ดังนี้

1. คณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนระดับจังหวัด
2. คณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด เสนอรายชื่อโรงเรียนในจังหวัดที่จะประกาศตั้งเป็นศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัยประเภทต่าง ๆ ไปยังกรมสามัญศึกษา (ผ่านหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา)
3. การเลือกโรงเรียนที่จะประกาศตั้งเป็นศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ควรพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

3.1 การจัดศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัยประเภทต่าง ๆ ให้กระจายไปตาม โรงเรียนในจังหวัดตามความเหมาะสม สำหรับโรงเรียนที่มีความพร้อมสูงอาจจะจัดตั้งศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัยมากกว่าหนึ่งประเภทก็ได้

3.2 โรงเรียนใดที่มีชมรมครูวิชาหนึ่งวิชาใดตามประเภทต่าง ๆ ของศูนย์ฯ อยู่แล้ว และเป็นชมรมครูที่มีสมาชิกมาจากอาจารย์โรงเรียนต่าง ๆ ควรจะเป็นโรงเรียนที่ตั้ง ศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ประเภทวิชาดังกล่าวด้วย

3.3 สำหรับศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ (ERIC) การคัดเลือกโรงเรียนและแนวการจัดตั้งศูนย์ให้ เป็นไปตามที่คณะกรรมการขยายผลการสอนภาษาอังกฤษ กำหนดไว้

3.4 ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่ 2 อาจจัดตั้งรวมหลาย ๆ ภาษาอยู่ในศูนย์เดียวหรือแยกเป็นหลาย ๆ ศูนย์ก็ได้ เช่น ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษา ฝรั่งเศส ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาเยอรมัน เป็นต้น ทั้งนี้ให้ดูความพร้อมของโรงเรียน ในจังหวัดและความเหมาะสม

3.5 ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาฝรั่งเศส ควรตั้งในโรงเรียนที่มีครู อาจารย์ที่เป็นผู้แทนสมาคมฝรั่งเศสอยู่ด้วย

3.6 ในจังหวัดหนึ่ง ๆ ควรมีศูนย์ประเภทเดียวกันเพียงศูนย์เดียว ยกเว้น ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่ 2 ในกรณีที่จัดแยกเป็นหลาย ๆ ศูนย์ตามกลุ่ม วิชาภาษาต่างประเทศ แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศวิชาเดียวกันควรจัดเพียง ศูนย์เดียว

4. เมื่อกรมสามัญศึกษาประกาศตั้งศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัยประเภทต่าง ๆ ขึ้นใน โรงเรียนมัธยมศึกษาแล้ว หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เป็นผู้นิเทศ ติดตาม ประเมินผล ศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย

5. โรงเรียนที่กรมสามัญศึกษาประกาศตั้งเป็นศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัยแล้ว ดำเนินการ ขอแต่งตั้งอนุกรรมการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนแต่ละวิชาที่ศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย รับผิดชอบจากจังหวัด ทั้งนี้คณะอนุกรรมการควรประกอบด้วย

5.1 ผู้บริหารโรงเรียนที่กรมสามัญศึกษาประกาศตั้งศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เป็นประธานอนุกรรมการศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย

5.2 คณะอนุกรรมการประกอบด้วยครูอาจารย์จากโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัด
 ทั้งนี้ เลขานุการอนุกรรมการควร เป็นครูอาจารย์ในโรงเรียนที่ตั้งศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย

5.3 ผู้แทนชมรมครูควรร่วมอยู่ในคณะอนุกรรมการด้วย และในทำนองเดียวกัน
 ผู้แทนสมาคมฝรั่ง เศรษฐกรร่วมอยู่ในคณะอนุกรรมการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนวิชาภาษา
 ฝรั่ง เศรษฐด้วย

6. ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นที่ตั้งศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการ
 ศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัยนั้นด้วย และให้แต่งตั้งครูอาจารย์อย่างน้อย 1 คน เป็นเจ้าหน้าที่ประจำ
 ศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ซึ่งอาจจะเป็นคนเดียวกันกับเลขานุการอนุกรรมการก็ได้

7. จังหวัดใดยังไม่พร้อม อาจจะยังไม่จัดตั้งศูนย์วิชาการบางประเภทก็ได้ แต่จะต้อง
 จัดตั้งอย่างน้อย 1 ศูนย์ ภายในปี 2531 และมีแผนการจัดตั้งอย่างน้อย 5 ศูนย์ ภายในปี 2536

หมายเหตุ

1. คำว่า "คณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด" มีความหมายตรงกับคณะกรรมการ
 กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษาในส่วนกลาง

2. ศูนย์อื่น ๆ ที่โครงการ (แม่บท) ส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนของ
 กรมสามัญศึกษากำหนดไว้ให้ดำเนินการจัดตั้ง มีดังนี้

2.1 ศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัยสภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการและแนวโน้ม
 ทางด้าน เศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

2.2 ศูนย์ศึกษา ค้นคว้า เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาชีพ

2.3 ศูนย์ศึกษาวิชาชีพ

2.4 ศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัยงานด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม

2.5 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์

2.6 ศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อส่งเสริมศีลธรรม คุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม

2.7 ศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษา นันทนาการ และ

การป้องกันโรคภัย

กรมสามัญศึกษาได้ออกหนังสือสั่งการพร้อมแนวปฏิบัติในการจัดตั้งศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ให้ประธานสามัญศึกษาจังหวัด (สศจ.) และประธานกลุ่มโรงเรียนในส่วนกลางดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนที่เหมาะสมที่จะจัดตั้งเป็นศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ในระดับจังหวัด แล้วเสนอให้กรมสามัญศึกษาทราบโดยรายงานผ่านหน่วยศึกษานิเทศก์ ซึ่งได้รวบรวมรายชื่อโรงเรียนที่ได้จัดตั้งเป็นศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัยวิชาต่าง ๆ ทั่วประเทศรวม 384 ศูนย์ ในปี พ.ศ. 2531 การให้ใช้ชื่อว่า "ศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย" ก็เพื่อให้ศูนย์นี้เป็น "สมอง" ค้นหาปัญหาการเรียนการสอนในแต่ละวิชา แล้วนำมาวิเคราะห์วิจัยหาทางแก้ปัญหา ให้ข้อเสนอแนะอันจะเป็นประโยชน์ต่อครูอาจารย์ในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนจัดพิมพ์ เป็น เอกสาร เผยแพร่ให้แก่โรงเรียนในกลุ่มหรือในจังหวัดของตน ทั้งนี้กรมสามัญศึกษาไม่มีนโยบายจัดสรรงบประมาณหรือทรัพยากรที่ต้องใช้ให้กับศูนย์ดังกล่าว

ต่อมาได้มีการ เปลี่ยนอธิบดีกรมสามัญศึกษา พร้อมกันนี้ก็ได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายทางการศึกษาโดยกองแผนงาน กรมสามัญศึกษา (2534: 9) ให้ยึดนโยบายหลัก 4 ประการสรุปได้ดังนี้

1. ตัวนักเรียน เป็นเป้าหมาย เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา นักเรียนต้องเป็นผู้มีคุณภาพ มีคุณธรรม มีน้ำใจ นักเรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ มองเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ ฟังตนเองได้
2. บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดีของโรงเรียนมีส่วนในการสร้างนักเรียนให้เจริญในด้านความคิด จิตใจ และคุณธรรมต่าง ๆ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนถือว่าเป็นครูที่พูดไม่ได้ เช่น กระถางต้นไม้ สวนหย่อม โรงอาหาร โรงฝึกกีฬา ฯลฯ ซึ่งบางอย่างจะสอนนักเรียนได้ดีกว่าครูที่พูดได้
3. ความไม่แปลกแยกจากชุมชน โรงเรียนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาของชุมชน และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนด้วย
4. การนิเทศให้กำลังใจและประกาศเกียรติคุณ เรื่องนี้ผู้บริหารโรงเรียนควรทำให้มาก เพื่อเชิดชูให้นักเรียนมีขวัญและกำลังใจอันจะทำให้ปฏิบัติงานของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา กรมสามัญศึกษา จึงได้มีการเปิดประชุม เพื่อทบทวนนโยบายการจัดตั้งศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัยตามโครงการ (แม่บท) ส่งเสริมคุณภาพ การเรียนการสอน ครั้งที่ 1/2531 เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2532 มติที่ประชุม (2532: 36 - 40) สรุปได้ดังนี้

1. ตามที่กรมสามัญศึกษาได้มีหนังสือสั่งการไปยังประธานกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา และประธานกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด รวม 3 ฉบับ โดยระบุตามหนังสือสั่งการ ดังกล่าว ให้กำหนดแนวทางปฏิบัติการจัดตั้งศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาหลักสูตรการเรียน การสอนของโรงเรียน มี 7 ประเภทได้แก่ ศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาหลักสูตรการเรียน การสอนวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาต่างประเทศที่ 2 คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศิลปศึกษา คอมพิวเตอร์ และแนวการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์

2. คณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา กรมสามัญศึกษา พิจารณาแล้ว เห็นว่า ในปัจจุบันโรงเรียนได้ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาหลักสูตร วิชาต่าง ๆ อยู่แล้ว โดยโรงเรียนใดที่บุคลากรมีความสามารถ หรือมีความพร้อมในด้านใด ก็ จะจัดตั้งศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัยในวิชานั้น และโรงเรียนที่เป็นศูนย์ฯ จะให้ความช่วยเหลือแก่ โรงเรียนในกลุ่มด้วย แต่ถ้าพิจารณาจากกิจกรรมที่กรมสามัญศึกษาได้สั่งการไปนั้น โรงเรียน ไม่สามารถปฏิบัติหรือดำเนินการได้ทุกกิจกรรม เพราะเกินความสามารถของโรงเรียน เช่น การเป็นศูนย์เพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย อย่างไรก็ตามที่ประชุมส่วนใหญ่เห็นด้วยที่จะให้มีศูนย์ ทางวิชาการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และเป็นความช่วยเหลือโรงเรียนในกลุ่ม ซึ่งขณะนี้ โรงเรียนได้จัดตั้งศูนย์เป็นการภายในของโรงเรียนอยู่แล้ว แต่หนังสือที่กรมสามัญศึกษาสั่งการ ไปนั้น เป็นลักษณะเชิงบังคับให้ดำเนินการทุกกิจกรรม ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่พร้อม ที่ประชุม จึงมีมติมอบให้กรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษานำ เรื่องหนังสือสั่งการในการจัดตั้ง ศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ของกรมสามัญศึกษา ไปพิจารณาอีกครั้ง เพื่อกำหนดแนวทางให้โรงเรียน สามารถนำไปปฏิบัติได้โดยให้คำปรึกษาหารือกับศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

3. กรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา กรมสามัญศึกษา พิจารณาแล้วมี ความเห็น สรุปได้ว่า

3.1 ศูนย์นี้ควรเรียกว่า "ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอน" ไม่ใช่ "ศูนย์ศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน" เพราะหากใช้ชื่อดังกล่าวโรงเรียนจะเห็นว่า เป็นงานหนัก ลึกซึ้ง และต้องการทรัพยากรสนับสนุนมาก ทำให้โรงเรียนเกิดความท้อแท้ เพราะไม่สามารถปฏิบัติตามได้

3.2 หน้าที่ของศูนย์ฯ โดยทั่ว ๆ ไป ควรเป็นแหล่งกลางในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ครูของโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัด ในหมวด หรือสายวิชาเดียวกัน มาพบปรึกษาหารือเพื่อแก้ปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในเรื่องการจัดกิจกรรม การจัดการ เรียนการสอนและการวัดผลการเรียน
- 2) จัดบริการและแลกเปลี่ยนสื่อการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาสื่อ การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพ เศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น
- 3) ประสานงานจัดอบรม ศึกษาดูงานในเรื่องที่เป็นปัญหาและสนใจร่วมกัน ของครูในหมวดหรือสายวิชาเดียวกัน
- 4) ระดมทรัพยากรเพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนตามจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตร และนโยบายการจัดการศึกษา
- 5) รวบรวมข้อมูลที่เป็นปัญหาและเป็นอุปสรรคในการใช้หลักสูตรการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนและอื่น ๆ เพื่อการพัฒนาหลักสูตรและการ เรียนการสอน

3.3 การจัดตั้งศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนขึ้นในโรงเรียนใด ให้เป็น เรื่องที่โรงเรียนและจังหวัด (สามัญศึกษาจังหวัด) เห็นพ้องต้องกัน เพราะการเห็นความสำคัญและ จำเป็นที่จะต้องจัดขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของหมวดหรือรายวิชานั้น ๆ ของโรงเรียน ในจังหวัด กรมสามัญศึกษาถือเป็นนโยบายที่สำคัญ และหน่วยศึกษานิเทศก์ควรช่วยกระตุ้น ส่งเสริม แนะนำให้โรงเรียนจัดตั้งศูนย์ฯ ขึ้นด้วยความเรียบร้อย

3.4 โรงเรียนที่จะเสนอจัดตั้งเป็นศูนย์พัฒนาการเรียนการสอน ควรเป็น โรงเรียนที่มีความพร้อมทางด้านทรัพยากรที่จะสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ แล้ว จึงมิใช่ การบังคับที่จะต้องมีศูนย์ฯ ทุกจังหวัดและทุกกลุ่มโรงเรียน

3.5 การเสนอขอจัดตั้งศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนให้ใช้แนวทางปฏิบัติ การจัดตั้งศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ซึ่งกรมสามัญศึกษา เคยแนะนำไว้เป็นแนวทาง แต่หากท้องถิ่นใดจะปรับเปลี่ยนแนวทางดังกล่าวเพื่อให้เหมาะสม กับสภาพความจำเป็นของท้องถิ่นก็ได้

ประพนธ์ เจียรกุล (2532: 34 - 35) หัวหน้าฝ่ายนิเทศงานปฏิบัติการสอน ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนดังต่อไปนี้

1. ข้อแตกต่างระหว่าง "ศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาหลักสูตรการเรียน การสอน" กับ "ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอน" อยู่ที่ว่า ศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัยนั้นมีภาระหน้าที่ที่จะค้นคว้า วิจัย และพัฒนา (R & D Center) เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ งานเช่นนี้เป็นงานที่ต้องทำเต็มเวลา ต้องใช้ทรัพยากรและเวลาเป็นอันมาก ในต่างประเทศที่เจริญแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา จะมีการตั้งศูนย์ดังกล่าวนี้เป็นศูนย์เอกเทศ หรือเป็นศูนย์ที่ผูกพัน (affiliate) กับมหาวิทยาลัย ศูนย์ดังกล่าวนี้โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาย่อมไม่สามารถเป็นได้ เพราะมีงานในหน้าที่คือการจัดการเรียนการสอนอันเป็นงานประจำอยู่แล้ว

สำหรับศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนนั้น โรงเรียนสามารถดำเนินการได้ เพราะเป็นงานพัฒนางานประจำของโรงเรียนให้มีประสิทธิผล และประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เท่านั้น ดังนั้น หากโรงเรียนได้เป็นศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาใด จึงมิใช่เป็นการเพิ่มงานแต่เป็นเพียง การเพิ่มความตั้งใจที่จะจัดสรรทรัพยากรและบุคลากรให้แก่งานดังกล่าวเพิ่มขึ้น หรือใช้ประโยชน์ ให้เต็มที่ยิ่งขึ้นเท่านั้น

2. ในจังหวัดหนึ่ง ๆ หรือกลุ่มโรงเรียนหนึ่ง ๆ จะมีศูนย์พัฒนาการเรียนการสอน ก็ศูนย์ก็แล้วแต่ความพร้อมและความสนใจของโรงเรียน โรงเรียนหนึ่ง ๆ อาจมีมากกว่า 1 ศูนย์ ก็ได้ และในทางตรงกันข้ามโรงเรียนที่ขาดความพร้อมอาจไม่ได้รับเลือกเป็นศูนย์ฯ วิชาใดเลย ก็ได้

3. ควรให้โรงเรียนที่ได้รับการเสนอชื่อจากคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด ลองเป็นศูนย์ฯ ไปก่อน แล้วดูผลงานที่เกิดขึ้น บางโรงเรียนอาจต้องเป็นศูนย์ฯ ไปตลอดก็ได้ เพราะอยู่ในฐานะที่เป็นแกนกลางหรือเป็นผู้นำในวิชานั้น ๆ ได้

4. โรงเรียนที่เป็นศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาใดวิชาหนึ่ง ควรมีหน้าที่ดังนี้

4.1 จัดการเรียนการสอนในวิชานั้น ๆ ให้เป็นแบบอย่างแก่โรงเรียนอื่นได้ ซึ่งโรงเรียนอื่น ๆ จะต้องมาดูเพื่อเอาเป็นแบบอย่างในการที่จะทำได้เช่นนี้ โรงเรียนก็ต้องมีการพัฒนาตนเอง ดังต่อไปนี้

1) พัฒนานุคลากรในวิชานั้นให้พร้อมยิ่งขึ้น เช่น จัดสรรบุคลากรให้แก่วิชานั้น ๆ ให้เพียงพอ และมีโปรแกรมการพัฒนานุคลากร เช่น ส่งเสริมให้ไปศึกษา ฝึกงาน หรือเรียนต่อ เป็นต้น

2) จัดสรรทรัพยากรให้แก่หมวดวิชานั้น ๆ อย่างเพียงพอ ทรัพยากรนี้รวมถึง งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ตำราและหนังสืออ่านประกอบ และห้องปฏิบัติการ ฯลฯ

4.2 เป็นแกนกลางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชานั้น ๆ กิจกรรมบางอย่างอาจรวมกันจัดในโรงเรียนที่เป็นศูนย์ฯ เฉพาะวิชานั้น แต่ละโรงเรียนจัดกิจกรรมในโรงเรียนของตนโดยดูแบบอย่างจากโรงเรียนที่เป็นศูนย์ฯ

4.3 เป็นผู้นำในการนำนวัตกรรมเข้ามาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เช่น อาจจะร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในท้องถิ่น หรือวิทยาลัยในท้องถิ่น หรือวิทยาลัยครูในการทดลองวิธีสอนใหม่ เครื่องมือ หรือสื่อการสอนใหม่ ๆ แล้วเผยแพร่ให้โรงเรียนในกลุ่มได้ทราบ

4.4 เป็นผู้นำในการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ประโยชน์ร่วมกันของโรงเรียนในกลุ่ม เช่น การพัฒนาคลังข้อสอบของกลุ่ม การจัดทำประมวลการสอนของกลุ่ม และการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในท้องถิ่น เป็นต้น

5. กรมสามัญศึกษาไม่จำเป็นต้องจัดสรรทรัพยากรเป็นพิเศษแก่โรงเรียนที่เป็นศูนย์ฯ ยกเว้นด้านบุคลากร เพราะจะเป็นการนำมาสู่ข้อสรุปที่ว่า โรงเรียนนั้น ๆ สามารถจัดตั้งศูนย์ฯ ได้เพราะได้รับความช่วยเหลือจากกรมสามัญศึกษาเป็นกรณีพิเศษ

สำหรับศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยที่จัดตั้งในส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง จากการสำรวจของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (กุมภาพันธ์ 2533: 26 - 29) มีทั้งสิ้น 53 ศูนย์ฯ (ดังรายชื่อในภาคผนวก ค.)

การ เสริมสมรรถภาพการ เรียนการสอนวิชาภาษาไทย

การจัดการ เรียนการสอนวิชาภาษาไทยจะมีคุณภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับครูผู้สอน เพราะสมรรถภาพของครูจะส่งผลถึงสมรรถภาพของผู้เรียนด้วย เพราะฉะนั้นการเสริมสมรรถภาพ การ เรียนการสอนวิชาภาษาไทยก็คือการ เสริมสมรรถภาพครูภาษาไทยนั่นเอง ครูภาษาไทย นอกจากจะต้องมีคุณลักษณะโดยทั่วไปเช่นเดียวกับครูผู้สอนวิชาอื่น ๆ แล้ว ครูภาษาไทยยังต้องมี สมรรถภาพที่นอกเหนือไปกว่านั้น เพราะลักษณะ เนื้อหาวิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่ทุกคนใช้เพื่อ สื่อสารในชีวิตประจำวัน และเป็นวิชา เฉพาะที่ต้องศึกษาทำความเข้าใจเป็นพิเศษ ดังนั้นผู้ที่ จะ สอนวิชาภาษาไทยจะต้อง เป็นครูที่ได้รับการอบรมมา เฉพาะทาง เป็นผู้ที่ มีสมรรถภาพทางด้าน การสอนวิชาภาษาไทยโดยเฉพาะ

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทริมพรรย์ (2523: 40 - 43) ได้แสดง ความคิด เห็น เกี่ยวกับสมรรถภาพของครูภาษาไทยสรุปได้ว่า ครูภาษาไทยควร เป็นผู้ที่มีความรู้ ทางภาษาไทยอย่างดี มีความรู้เกี่ยวกับวิทยาการในสาขาอื่น ๆ ด้วย เพื่อมาสัมพันธ์กับการเรียน การสอนวิชาภาษาไทย มีความรู้ ความสามารถพิเศษในด้านการร้องเพลง เล่นดนตรี ฟ้อนรำ มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้ดี มีความรัก ความพอใจ ศรัทธา มีวิธีการสอนที่ดี มีบุคลิก ลักษณะดี หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ชยันชันแข็ง มานะอดทน กล้าหาญ ใจกว้าง เป็นนักประชาธิปไตย มีมนุษยสัมพันธ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถแสดงออกซึ่งความคิดและอารมณ์ นอกจากนี้ ยังต้อง เป็นผู้เข้าใจหลักจิตวิทยา หมั่นประชุมศึกษาหาความรู้ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

หะอับ ไปษะกฤษณะ (2526: 27) ได้กล่าวถึงความสำคัญของผู้ที่ จะสอนวิชา ภาษาไทย ว่า

ข้าพเจ้าได้ฝากข้อคิดแก่ศิษย์ผู้จะสอนภาษาไทยต่อไปว่า ครูผู้สอนต้องอดทนและ ตั้งใจจริง แต่ถ้าทำได้จะมีเกียรติยิ่งเท่ากับ เป็นผู้ก่อกำเนิดของชาติ เพราะถ้า ภาษาสุญชาติก็อยู่ไม่ได้ ปัญหาการสอนภาษาไทยของชาติตนเองแก่เจ้าของภาษานั้น ไม่ว่าชาติใดประสบปัญหาเดียวกันคือ ผู้เรียนไม่สนใจ มีความประมาทว่า รู้แล้ว ผู้สอนต้องมีกลวิธีในการสอน ข้อสำคัญคือ ต้องคำนึงถึงพื้นฐานของผู้รับ ระดับการศึกษา ประสบการณ์และจุดประสงค์ที่จะนำไปใช้แล้วสอดใส่สิ่งที่เขา ต้องการ เขาเห็นประโยชน์

สมถวิล วิเศษสมบัติ (2525: 315) ได้กล่าวถึงสมรรถภาพที่ควรปฏิบัติในการเป็นครูภาษาไทยไว้ สรุปได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยควรปลูกฝังเจตคติเกี่ยวกับภาษาไทย ให้นักเรียนทุกคนมีความรู้และรักภาษาไทย
2. ควรสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรใหม่ ให้เด็กสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
3. ควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
4. บุคลิกภาพของครูภาษาไทยควรมีลักษณะพิเศษคือ ยิ้มแย้ม แจ่มใส เข้าใจบุคคลอย่างแท้จริงแต่อ่อนโยนละมุนละไม
5. ครูควรเป็นตัวอย่าง เป็นผู้นำในการใช้ภาษาที่ถูกต้อง
6. ครูควรเป็นคนช่างสังเกต และควรเป็นนักสะสมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะ เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
7. ครูต้อง เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน หาความรู้เพิ่มเติม ปรับตัวเองให้ทันต่อเหตุการณ์เสมอ

สมศิริ ชัยศุภมงคผลลาภ (2531: 17 - 19) ได้ประมวลสมรรถภาพของครูภาษาไทยไว้ 3 ด้านคือ สมรรถภาพด้านความรู้ สมรรถภาพด้านการเรียนการสอน และสมรรถภาพด้านบุคลิกภาพและเจตคติ สรุปได้ดังนี้

1. สมรรถภาพด้านความรู้
  - 1.1 มีความรู้เกี่ยวกับหลักการ จุดมุ่งหมาย และโครงสร้างของหลักสูตร
  - 1.2 มีความรู้เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ โครงสร้าง และจุดประสงค์รายวิชาภาษาไทย
  - 1.3 มีความรู้เสริมในเนื้อหาวิชาภาษาไทยในด้านทักษะการใช้ภาษา หลักภาษาไทย ภาษาศาสตร์ และวรรณคดีมรดก
  - 1.4 มีความสามารถพิเศษต่าง ๆ เพื่อประกอบการสอนวิชาภาษาไทย เช่น ความสามารถในการอ่านทำนองเสนาะ ขับร้องเพลงพื้นเมือง แต่งคำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ และความสามารถในการแสดงประเภทโขน ละคร ลิเก จินตลีลา

2. สมรรถภาพด้านการเรียนการสอน

- 2.1 การใช้คู่มือ แบบเรียน เอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับวิชาภาษาไทย
- 2.2 การเขียนจุดประสงค์และทำแผนการสอนทั้งระยะสั้นและระยะยาว
- 2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร
- 2.4 การใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ และสามารถดัดแปลงให้เหมาะสมกับวิชา
- 2.5 การผลิตและการใช้สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.6 การวัดและประเมินผลการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.7 การสร้างข้อสอบมาตรฐานและการวิเคราะห์ข้อสอบ

3. สมรรถภาพด้านบุคลิกภาพและเจตคติ

- 3.1 แต่งกาย เรียบร้อยและเหมาะสมกับโอกาส
- 3.2 ใช้ภาษาได้ถูกต้องตามกาลเทศะ
- 3.3 กล้าแสดงความคิดเห็น
- 3.4 ขยันขันแข็ง กระตือรือร้นในการทำงาน
- 3.5 ควบคุมอารมณ์ได้มั่นคงสม่ำเสมอ
- 3.6 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 3.7 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน
- 3.8 มีความรักและภูมิใจในอาชีพครู
- 3.9 มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน
- 3.10 มีลักษณะความเป็นผู้นำ
- 3.11 มีค่านิยมที่ถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพอาชีพครู

การเสริมสมรรถภาพของครูผู้สอน เป็นกิจกรรมที่ควรจัดกระทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ตลอดชีวิตของการเป็นครู โดยเฉพาะครูที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนจะต้องได้รับการเพิ่มพูนความรู้ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากเนื้อหาวิชา วิธีสอน และเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้ครูต้องปรับตัวให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ เจอร์รี่ กัฟ (Jerry G. Guff 1975: 8 - 16) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรสรุปได้ว่า ครูควรได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับวิชาชีพของตน โดยเฉพาะเรื่องการเรียนการสอน ครูควรได้รับการพัฒนาด้านความรู้และเทคนิคต่าง ๆ ในการเรียนการสอน เฮอร์เบิร์ต เจ ชูเตน

และ อาร์เธอร์ ดับบลิว เซอร์แมน (Herbert J. Chruden and Auther W. Sherman 1968: 10 - 11) ได้กล่าวถึง การพัฒนาบุคลากรไว้ว่า การพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการ ในการให้การศึกษา ฝึกอบรมให้บุคลากรมีความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ และทัศนคติ เพื่อให้ได้ บุคลากรที่เหมาะสมกับความต้องการขององค์กรและปัญหา หมิ่นบาล (2529: 15) ได้สรุป ความหมายของการพัฒนาสมรรถภาพไว้ว่า คือกระบวนการต่าง ๆ ที่ทางหน่วยงานจัดขึ้น เพื่อ ส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ตลอดจนเจตคติที่ดีในการปฏิบัติ หน้าที่ที่เพียงพอจนสามารถนำไปปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ หรือ เป้าหมายที่กำหนดไว้

ดังนั้น การเสริมสมรรถภาพของครูไม่เพียงแต่จะให้ครูมีความรู้ ความสามารถและ ทักษะในการทำงานเท่านั้น แต่ยังมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาประเทศอีกทางหนึ่งด้วย การที่ครูหรือ บุคลากรในโรงเรียนได้เข้าร่วมสัมมนาหรือเข้ารับการฝึกอบรม การพบปะสังสรรค์ แลก เปลี่ยน ความคิดเห็นและประสบการณ์อาจช่วยให้ครูมีพลัง กำลังใจในการทำงานให้ดีขึ้นได้จึง เป็นสิ่งที่ โรงเรียนควรสนับสนุนทุกวิถีทาง

วิธีการที่จะเสริมสมรรถภาพการเรียนการสอนของครูมีด้วยกันหลายวิธีด้วยกัน นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2527: 202 - 204) ได้เขียนถึง เทคนิคและวิธีการพัฒนาบุคลากร หรือการพัฒนาครูในสถานศึกษาไว้ว่า วิธีการพัฒนาบุคลากรสามารถแบ่งออกได้เป็น การนิเทศ เพื่อพัฒนา เป็นกลุ่มกับการนิเทศ เพื่อพัฒนา เป็นรายบุคคล ซึ่งเทคนิควิธีการจะเกี่ยวกับกิจกรรม และโครงการ เป็นประเด็นสำคัญ กิจกรรมและโครงการแต่ละแบบจะมีรายละเอียดที่แตกต่างกัน สรุปได้ดังนี้

1. การนิเทศ เพื่อการพัฒนาเป็นกลุ่ม มีวิธีดำเนินการดังนี้
  - 1.1 การจัดประชุม เชิงปฏิบัติการ
  - 1.2 การประชุมปรึกษาหารือ
  - 1.3 การฝึกงาน
  - 1.4 กลุ่มศึกษาเฉพาะเรื่อง
  - 1.5 กลุ่มปฏิบัติโครงการ
  - 1.6 การสาธิต

- 1.7 การอภิปราย
  - 1.8 เที่ยงวันสันตนา
  - 1.9 การฟังปาฐกถาหรือคำบรรยาย
  - 1.10 ทักษะศึกษา
  - 1.11 สัมมนา
  - 1.12 การเข้าร่วมปฏิบัติงานในคณะกรรมการ
2. การนิเทศเพื่อพัฒนาเป็นรายบุคคล มีวิธีดำเนินการดังนี้
    - 2.1 การฝึกงาน
    - 2.2 การเรียนรู้งานจากผู้มีประสบการณ์
    - 2.3 การเลือกเรียนวิชาเป็นรายวิชาในมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัย
    - 2.4 การเข้ารับการฝึกอบรม
    - 2.5 การให้เป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพ
    - 2.6 การให้ทดลองปฏิบัติจริง
    - 2.7 การไปศึกษาต่อ
    - 2.8 การอ่าน
    - 2.9 การเขียน
    - 2.10 การเยี่ยมเยียนดูงานที่อื่น
    - 2.11 การให้รับโครงการไปจัดทำ
    - 2.12 การส่งไปร่วมเป็นกรรมการ
    - 2.13 การให้ไปเป็นวิทยากร
    - 2.14 การไปสังเกตการณ์ปฏิบัติงานผู้อื่น

อรพินท์ กุลประภา (2524: 21 - 23) ได้เสนอวิธีการพัฒนาสมรรถภาพของครูโดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

1. การปรุมนิเทศ คือ การแนะนำ อบรม และให้ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับระบบของหน่วยงานนั้น เพื่อให้บุคลากรใหม่ได้รับรู้และมีข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานที่ที่ตนกำลังจะไปทำงานทั้งด้านสถานที่ ตัวบุคคล ผู้บริหาร และสภาวะแวดล้อมอื่น ๆ เพื่อเป็นประโยชน์แก่บุคลากรจะได้ปรับตัวได้เร็วและเตรียมตัวเตรียมใจจะรับสถานการณ์ต่าง ๆ อันพึงจะเกิดขึ้นในเวลาต่อมา

2. การฝึกอบรมหรือประชุมปฏิบัติการ โดยการจัดตามความสนใจของผู้เข้ารับการอบรม มีทั้งฝึกอบรมระยะสั้นและระยะยาว ระยะสั้นอาจ เป็นหนึ่งสัปดาห์ ส่วนใหญ่เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นรวมทั้งแก้ปัญหาต่าง ๆ ส่วนการฝึกอบรมระยะยาวมักจัดให้อาจารย์ที่สอนมาแล้วระยะหนึ่งมีช่วง เวลาที่พักหรือว่างจากการสอนมาทำงานในศูนย์หรือหน่วยพัฒนา คณาจารย์ครั้งหนึ่ง ๆ จะจัดต่อเนื่องกันประมาณ 1 ภาคเรียน

3. การสัมมนาทางวิชาการ ส่วนใหญ่จะใช้เวลาประมาณ 3 - 7 วัน เป็นการสัมมนาเกี่ยวกับเรื่องการศึกษา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ในปัญหาต่าง ๆ มากกว่าที่จะมุ่งในด้านทฤษฎีหรือหลักการการศึกษาโดยตรง

4. การเผยแพร่ข่าวสารทางวิชาการ เช่น จัดทำจุลสารเผยแพร่ผลงานวิจัย ความก้าวหน้าของวิชาการทางด้านการศึกษาหรือสรุปย่อข่าว ออกข่าวสารเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้สอนให้สนใจด้านคุณภาพการสอน การจัดกิจกรรมนี้ส่วนใหญ่เป็นการให้ความรู้หรือหลักการ ด้านการศึกษามากกว่าด้านอื่น ๆ

5. การจัดสัปดาห์นิทรรศการทางวิชาการ โดยนำเอาผลงานดีเด่นของผู้เรียนทางด้านศิลปะและการช่างต่าง ๆ มาแสดงนิทรรศการเพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้และทำให้ผู้เรียน มีความภาคภูมิใจ

6. การส่งเสริมให้มีโอกาสศึกษาดูงานเพิ่มเติม วิชาที่จะให้ไปศึกษาเพิ่มเติมหรือดูงานนี้ จะต้อง เป็นสาขาวิชาการที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในสถานศึกษานั้น ๆ การศึกษาเพิ่มเติมหรือ ดูงานนั้นนอกจากเพื่อรับปริญญา หรือประกาศนียบัตรสูงขึ้นแล้วยังควรส่งเสริมให้มีโอกาส เข้าศึกษา บางวิชาในสถาบันการศึกษาชั้นสูง ศึกษาทางไปรษณีย์ในวิชาที่เกี่ยวข้องกับงาน ศึกษาหาความรู้ จากเอกสารวิชาการอื่น ๆ ติดตามความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ภายในและนอกประเทศ โดย อาศัยหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อมวลชนอื่น เป็นต้น ซึ่งการศึกษาเพิ่มเติมโดยวิธีการ เหล่านี้ไม่ได้มุ่งหมายเพื่อรับปริญญาหรือประกาศนียบัตรเท่านั้น แต่มุ่งหมาย เพื่อเพิ่มพูนทักษะ ความรู้ให้กว้างขวางขึ้น

7. การแต่งตั้งโยกย้าย การสับเปลี่ยนหน้าที่การงาน การแต่งตั้งโยกย้ายถ้าเป็นไป โดยเหมาะสมกับตำแหน่ง และความรู้ความสามารถแล้วก็จะเป็นการส่งเสริมสมรรถภาพในการ ปฏิบัติงานของบุคคลผู้นั้นได้อย่างมากหรือกล่าวอย่างสั้นคือ การใช้คนให้ถูกกับงาน

การเพิ่มพูนสมรรถภาพในการปฏิบัติงานที่นิยมกันอีกวิธีหนึ่งคือ การสับเปลี่ยน หน้าที่ การงาน (Rotation to Assignment) ในทางปฏิบัตินี้ผู้บังคับบัญชาของหน่วยงาน

ควรปรับปรุงคำสั่งแบ่งแยกหน้าที่การงานภายในหน่วยงานของคุณให้เหมาะสมอยู่เสมอ โดยมีการสลับ เปลี่ยนหน้าที่การงานของผู้ได้บังคับบัญชา หมุนเวียนกันไปภายในหน่วยงาน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้บังคับบัญชาแต่ละคนมีโอกาสได้เรียนรู้งานต่าง ๆ ของหน่วยงานกว้างขวางขึ้น เพื่อประสบการณ์ในการทำงานให้มากขึ้น จะได้เข้าใจปัญหาวิธีการแก้ปัญหาขององค์กรได้ถูกต้อง ซึ่งในที่สุดจะทำให้สมรรถภาพในการปฏิบัติงานเพิ่มพูนขึ้นมาก

8. การศึกษาดูงานและสังเกตวิธีการทำงาน การส่งเสริมสมรรถภาพของบุคคล โดยวิธีสนับสนุนให้ผู้บังคับบัญชามีโอกาสสังเกตหรือศึกษาวิธีการทำงานของผู้บังคับบัญชาได้นั้น ผู้บังคับบัญชานั้นจะต้องเป็นคนที่มีฝีมือในการทำงาน จนสามารถถือเป็นแบบอย่าง (Model) ได้ จึงจะมีประโยชน์อย่างแท้จริง หากผู้บังคับบัญชาที่อ่อนแอโลเล ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง มีประสบการณ์น้อยหรือขาดความซื่อสัตย์สุจริตแล้ว ก็ไม่มีประโยชน์ที่จะนำมาเป็นแบบอย่าง เพราะหากนำมาเป็นแบบอย่างแล้วก็กลายเป็นการบั่นทอนสมรรถภาพมากกว่าการส่งเสริมสมรรถภาพ

วิลเลียม บี แคสเตอร์ (William B. Castetter 1986: 290 - 293)

ได้กล่าวถึงการพัฒนาสมรรถภาพของบุคลากรว่า เป็นสิ่งจำเป็นในทุกระดับขององค์กรควรมีการพัฒนาในระดับรายบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กรและผู้บริหารขององค์กร การพัฒนาสมรรถภาพของบุคลากรควรมีการวางแผนโดยคำนึงถึงความต้องการ จุดประสงค์ วิธีการดำเนินการ และบุคลากรในองค์กรควรมีส่วนร่วมในการจัดการพัฒนาสมรรถภาพ ส่วนวิธีการพัฒนาสมรรถภาพบุคลากรควรมีขอบเขต สรุปได้ดังนี้

1. ศึกษาหาความต้องการพัฒนา
2. เสนอรูปแบบในการจัดโปรแกรมการพัฒนากุศลกร
3. จัดและส่งเสริมโปรแกรมการพัฒนากุศลกร
4. มีการประเมินผลโปรแกรมที่จัดขึ้น

จากการสำรวจความต้องการรับการอบรมของครูสอนวิชาภาษาไทย โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาส่วนกลางและเขตการศึกษา เพื่อเสนอโครงการตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 2530 - 2534 (2529: 67 - 75) ได้สำรวจความต้องการรับการอบรมวิชาภาษาไทยส่วนกลาง จำนวน 780 คน ปรากฏว่าครูภาษาไทยมีความต้องการรับการอบรมจำนวน 610 คน เรื่องที่ต้องการได้รับการอบรมมีดังนี้คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขั้นตอนการสอน เทคนิคการสอน และสื่อการเรียน

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2523: 12 - 14) ได้กล่าวถึง การสอนภาษาไทย ในประเทศไทยไว้ว่า การเรียนการสอนในระดับประถม มัธยม และในระดับอุดมศึกษา วิชาภาษาไทย เป็นวิชาที่มีการปรับปรุงน้อยที่สุด พร้อมทั้งให้แนวทางในการพัฒนาสมรรถภาพด้าน การสอนวิชาภาษาไทยแก่ครูไว้ สรุปได้ดังนี้

1. วรรณคดีมรดก ครูควรทำความเข้าใจในคุณค่าวรรณคดีมรดกให้เป็นที่เข้าใจ แพร่หลาย ควรมีโครงการหรือหน่วยงานที่มีพลังพอที่จะรวบรวมผู้มีประสบการณ์ในเชิงวิทยาการ และในการสอนให้มีความ เข้าใจให้ตรงกัน และให้แลเห็นความแตกต่างในกลวิธีการวิพากษ์วิจารณ์ วรรณคดีมรดกกับวรรณคดีปัจจุบัน

2. วิชาภาษาศาสตร์ ควรมีการวิจัยไวยากรณ์ไทยในด้านโครงสร้าง ด้านศัพท์ ด้านสังคมและวัฒนธรรม เพื่อแต่งตำราไวยากรณ์ไทย ควรมีการวิจัยวิธีการสอนและการทดลอง ด้วย

3. ครูภาษาไทยจะต้องมีการเตรียมการสอน กระตือรือร้นคอยสังเกต จำคำศัพท์ สำนวนที่เกิดขึ้นใหม่ที่กำลังจะสูญหายไปและที่สูญหายไปแล้ว

4. ควรมีการส่งเสริมครูภาษาไทยไปศึกษาดูงานทางการสอนภาษาของตนเองใน ประเทศที่ก้าวหน้าทางการศึกษา เพื่อจะได้มีโอกาสทำการวิจัยกับภาษาไทยและเผยแพร่ความรู้ ให้แก่ครูอาจารย์ภาษาไทยอื่น ๆ

5. ครูภาษาไทยจะต้องใจกว้างในด้านวิชาการ เพราะความผิดถูกในภาษานั้นไม่ได้ ขึ้นอยู่กับความคิดของครูอาจารย์ แต่ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ในสังคม การที่ครูอาจารย์จะยึดตำรา เล่มใดเล่มหนึ่งไว้ตลอดย้อมไม่ได้ เพราะตำราวิชาการทั้งหลายย่อมเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าไป ตามสมัยเช่นกัน

6. ควรมีความพยายามที่จะให้นักวัดผลและประเมินผลเข้าใจว่า การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ภาษานั้นมีสิ่งทีนอกเหนือการวัดผลการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ เพราะภาษาเป็นสิ่งที่มีชีวิต แบนสนิทอยู่กับชีวิตสังคมมนุษย์ ภาษาเป็นทั้งนายและเป็นทั้งทาสของมนุษย์ จึงจำเป็นที่จะต้อง พิจารณาวินิจฉัยด้วยความถี่ถ้วนรอบคอบ

ไพฑูริย์ ลินลาร์ตัน (2526: 382 - 404) ได้เสนอแนวทางการเสริมสมรรถภาพ การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยไว้พอสรุปได้ดังนี้

การเสริมสมรรถภาพการเรียนรู้การสอนวิชาภาษาไทยนั้น ควรเริ่มต้นด้วยการพัฒนาตนเองของครูภาษาไทย ครูภาษาไทยจะต้องรู้จักตนเอง เข้าใจจิตใจตนเอง รู้จักความสามารถของตน รู้จักธรรมชาติของวิชาภาษาไทย แล้วเริ่มวางแผนชีวิตของตนโดยกำหนดเป้าหมายชีวิต จัดระบบชีวิตของตนและขั้นสุดท้ายในการพัฒนาตนเองของครูภาษาไทยก็คือ การพัฒนาชีวิตและภาษาไทยโดยการแสวงหาความรู้ เพื่อให้ทันกับความก้าวหน้าของวิชาการและสร้างสรรค์ความรู้ และเผยแพร่ความรู้ของตนแก่วงการภาษาไทย จากการพัฒนาตนเองจะนำไปสู่การพัฒนาเทคนิคการสอนซึ่งควร เริ่มจากการประเมินการสอน โดยการประเมินตนเองก่อนและให้คนอื่นประเมินตน ให้ครูเข้าใจตัวเองชัดเจนขึ้น เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงบุคลิกภาพ เนื้อหาที่สอนให้ทันสมัย คิดค้นวิธีการสอนใหม่ ๆ หาอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัย แปลกใหม่ และพัฒนากระบวนการในการประเมินผล ครูภาษาไทยควรส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตัวเอง รู้จักแก้ปัญหา อดทน ตระหนักถึงคุณภาพและคุณค่าของสิ่งที่ตนทำและมั่นใจในตนเอง

นอกจากนั้น ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ยังได้เสนอวิธีการในการเสริมสมรรถภาพของครูภาษาไทยในระดับโรงเรียน ซึ่งสามารถสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. การพัฒนาโดยตรง ซึ่งเป็นการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนโดยอาศัยหลักการและเทคนิคในการพัฒนาครูโดยทั่วไปคือ วิธีการจัดประชุม วิธีการจัดอบรม วิธีการจัดสัมมนา วิธีการศึกษาต่อ การจัดทำศนศึกษา การหมุนเวียนงาน การแลกเปลี่ยนครู การนำวิธีการเหล่านี้มาดัดแปลงสร้าง เป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถภาพครูภาษาไทยได้ดังต่อไปนี้

1.1 การจัดประชุมทางภาษาชั้นในโรงเรียน ครูภาษาไทยในโรงเรียนน่าจะ ได้มีการประชุมพบปะในทางวิชาการขึ้นเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง หรือภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยครูแต่ละคนเตรียมปัญหาที่ตัวเองพบมารวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่ แล้ว ผลัดกันขึ้นไปรายงานหรือรายงาน เป็นเชิงอภิปราย เมื่ออภิปรายกันแล้วก็บันทึกผลสรุปการประชุมไว้ สำหรับการแก้ไขหรือการเผยแพร่ต่อไป หรือเมื่อครูภาษาไทยคนใดไปประชุมมาแล้วก็มาเล่าให้กันฟังว่าได้อะไรมาใหม่แค่ไหน เป็นการแลกเปลี่ยนความเห็นกัน เมื่อมีโอกาสก็เชิญครูภาษาไทยต่างโรงเรียนมาเล่าประสบการณ์ให้กันฟังก็จะทำให้ได้ทัศนะที่แปลกแตกต่างกันออกไป

1.2 จัดอบรมทางภาษาไทยชั้นในโรงเรียน โรงเรียนควรมีการจัดอบรมทางภาษาไทยชั้นในโรงเรียน เป็นครั้งคราว ลักษณะของการอบรมคือ การรับความรู้ใหม่ ความรู้ใหม่ที่อาจจัดอบรมขึ้นในโรงเรียนนั้นอาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับภาษาไทย และการสอนภาษาไทยโดยตรง

เช่น เนื้อหาทางภาษาไทยตามหลักสูตร หรือตามตำราแบบเรียนที่มีอยู่ เทคนิคการสอนใหม่ ๆ ที่อาจใช้กับภาษาไทยได้ เกมและกิจกรรมในทางภาษาไทยที่แปลกใหม่ น่าสนใจ นอกจากนี้ ก็อาจจะจัดอบรมเรื่อง เทคนิคการวัดผล เทคนิคการเขียนข้อสอบของภาษาไทย เทคนิคการตั้งคำถามในทางภาษาไทย เป็นต้น นอกจากนี้เรื่องภาษาไทยเพื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร โดยตรงแล้ว ยังอาจจัดอบรมในเรื่องสืบเนื่องและใกล้เคียงกันได้ เพื่อครูจะได้มีความรู้รอบตัว ไปใช้ในการสอน เช่น อบรมเรื่องสถานที่สำคัญของไทย เส้นทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ ความรู้ เรื่องการทำหนังสือพิมพ์ การเขียน การประพันธ์ ตลอดจนการวิจัย การเขียนบทความต่าง ๆ

1.3 จัดสัมมนาภายในโรงเรียน การสัมมนาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ภาษาไทยในโรงเรียนที่ควรจัดคือ โรงเรียนควรเป็นเจ้าของภาพเชิญโรงเรียนอื่นมาร่วมหรือเชิญ บุคคลภายนอกมาร่วม เป็นลักษณะ เสนอปัญหา เรียนรู้หลักการแก้ปัญหาแล้วอภิปรายหาทางออกร่วมกัน โดยครูภาษาไทยของโรงเรียนเป็นเจ้าภาพจัดการสิ่งต่าง ๆ และมีการเตรียมตัวอย่างดี การสัมมนาที่จะได้ผลจะต้องเชิญคนนอกมาร่วมด้วย เพื่อจะได้ศึกษาและหาแนวคิดกว้างขวาง แยกต่างกันไป และควรมีวิทยากรจากภายนอกมาร่วมด้วย เพื่อเพิ่มเติมความรู้ความคิดให้ กว้างขวางออกไป

1.4 การศึกษาต่อทางภาษาไทย การเรียนต่อทางภาษาไทยมีหลายลักษณะ ในระดับปริญญาตรีปัจจุบันนี้มีทางเรียนต่อมากตามวิทยาลัยครูต่าง ๆ ก็เปิดสอนวิชาเอกทาง ภาษาไทยกันมากขึ้น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชก็เปิดสอน เช่นเดียวกัน ถ้าเป็นในระดับ ปริญญาโทจะมีการสอนทั้งในเนื้อหา เช่น ของคณะมนุษยศาสตร์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ นอกจากนี้ ก็เป็นทางด้านวิธีสอนในคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์

1.5 การจัดทัศนศึกษาหรือดูงานทางภาษาไทย การจัดทัศนศึกษาหรือดูงาน ทางภาษาไทยตามโรงเรียนหรือสถานที่สำคัญต่าง ๆ จะช่วยให้ครูมีประสบการณ์ มีข้อมูลต่าง ๆ อย่างมากมายที่จะนำไปสอนให้กับนักเรียนได้อย่างดีพอ และเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศ สร้าง ทัศนคติที่ดีกับครูภาษาไทยอีกด้วย

2. การพัฒนาโดยอ้อม นอกจากการพัฒนาโดยตรงตามวิธีดังกล่าวแล้ว การพัฒนา โดยอ้อมก็มีความจำเป็นในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย เพราะเป็นกลวิธีที่ผู้บริหาร ครูใหญ่ ศึกษานิเทศก์ใช้เพื่อสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมให้ครูในโรงเรียนมีแบบแผนพฤติกรรม เพื่อความก้าวหน้าในทางวิชาการด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ผู้บริหารควรเป็นผู้สนใจในงานวิชาการ

เพื่อให้ครูในโรงเรียนมีความรู้สีกว่างานวิชาการนั้นมีคนสนใจเห็นความสำคัญ จัดสภาพแวดล้อมให้มีลักษณะของบรรยากาศทางวิชาการ เปิดโอกาสให้ครูได้ทำงานและเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านวิชาการ ประกาศเกียรติคุณยกย่องครูที่ประสบความสำเร็จทางด้านวิชาการ ซึ่งวิธีการเหล่านี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยได้

การ เสริมสมรรถภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยตามแนวคิดต่าง ๆ ข้างต้น นับเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับครูภาษาไทยในยุคปัจจุบันซึ่งมีเทคโนโลยีใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย ครูภาษาไทยจึงควรเป็นผู้ที่ทันสมัย ทันต่อความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทางวิทยาการ การนำเอาแนวความคิดต่าง ๆ ดังกล่าวมาสร้างสรรค์ ดัดแปลง เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ จะส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ ของครูภาษาไทยด้วย

ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยกับการ เสริมสมรรถภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

เนื่องด้วยศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยได้จัดตั้งขึ้นตามแนวทางการจัดตั้งศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนดังกล่าวในตอนต้น บทบาทและหน้าที่โดยทั่วไปของศูนย์ฯ ตามที่หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2530: 38) ได้ระบุไว้ดังนี้

ศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัยนี้ จัดตั้งขึ้นโดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมทางการศึกษา สื่อการสอน และการวัดผลการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา และเป็นศูนย์กลางในการให้บริการ สื่อ อุปกรณ์แก่โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด ตลอดจนเป็นศูนย์กลางในการระดมสรรพกำลังในการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน

ดังนั้น หากศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยได้มีบทบาทในการเสริมสมรรถภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในด้านต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างแท้จริง ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยก็จะเป็นแหล่งวิทยาการอีกแห่งหนึ่งที่สามารถเป็นที่พึ่งพิงของครูภาษาไทยได้ในยามที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย อันจะทำให้การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

องค์ประกอบที่จะทำให้การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยบรรลุตามเป้าหมายนั้นมีอยู่หลายประการด้วยกัน ในที่นี้ผู้วิจัยจะแยกกล่าวถึงปัจจัยที่สอดคล้องกับบทบาทของศูนย์พัฒนา

การเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ซึ่งแบ่งได้เป็น 6 ด้านคือ การนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดสัมฤทธิ์ผล การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย การผลิตและให้บริการสื่อการเรียนการสอน การจัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย การนิเทศและพัฒนามุคลากร ตลอดจนการจัดทำแผนและติดตามผลการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ดังจะแยกกล่าวแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดสัมฤทธิ์ผล

ไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนวิชาใดก็ตาม สิ่งที่สำคัญคือ หลักสูตร เพราะหลักสูตร เป็นสิ่งกำหนดทิศทางของการศึกษาว่าต้องการจะให้ผู้เรียน เปลี่ยนแปลงไปในรูปใด หรือเป็นคนที่มียุทธศาสตร์อย่างไรได้ หลักสูตรจะแปลงความมุ่งหมายของการศึกษาออกเป็นภาคปฏิบัติสำหรับครูและนักเรียนจะได้ใช้ในการเรียนการสอนต่อไป ฉะนั้น หลักสูตรจะบอกถึงความมุ่งหมายของรายวิชาที่กำหนดให้เด็กเรียนรวมทั้ง เนื้อหาวิชาและประสบการณ์ที่สมควรจัดในแต่ละวิชา ความสำเร็จของการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับหลักสูตร เป็นสำคัญ ขั้นตอนที่สำคัญในการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุ เป้าหมายตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ก็คือ การใช้หลักสูตรหรือการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน โดยมีโรงเรียนและครูเป็นผู้รับผิดชอบจัดการ เรียนการสอนให้แก่แก่นักเรียนนั่นเอง

รุ่งทิวา จักรกร (2526: 87) ให้ความเห็นว่า "การนำหลักสูตรไปใช้เป็นการปฏิบัติซึ่งต้องอาศัยการบริหารงานทางด้านวิชาการของโรงเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกและนักเรียนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด หัวใจของการนำเอาหลักสูตรไปใช้คือการสอน และผู้ที่มีความสำคัญที่สุดในขั้นตอนนี้คือ ครู"

สุมิตร คุณานุกร (2521: 130 - 132) ได้แยกพิจารณาการนำหลักสูตรไปใช้สรุปได้ 3 ประการคือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ได้แก่ การตีความมุ่งหมายของหลักสูตร ว่ามีความมุ่งหมายอะไร และมีความต้องการให้เกิดอะไรขึ้นในตัวผู้เรียน หลังจากได้ทำความเข้าใจในเรื่องความมุ่งหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตรแล้ว ควรกำหนดรายละเอียดที่จะนำไปสอนในรูปของวัสดุประกอบหลักสูตร ซึ่งจะช่วยขยายความในหลักสูตรให้กระจ่างยิ่งขึ้น และอาจจะนำไปทำรายการสอนหรือบันทึกการสอนได้ เมื่อกำหนดให้ชัดเจนลงไปว่าในชั่วโมงใดจะสอนเรื่องอะไร ตอนไหน เป็นเวลาเท่าไร จะมีกิจกรรมอะไร เป็นต้น

2. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน การที่หลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายได้นั้นต้องมีปัจจัยหลาย ๆ ด้านมาเสริม การจัดครูเข้าสอน ตลอดจนการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ขนาดของห้องเรียนต่อจำนวนนักเรียน ห้องสมุด การจัดตารางสอนประมวลการสอน โครงการสอน หนังสือต่าง ๆ แบบเรียน การให้บริการต่าง ๆ ฯลฯ ผู้บริหารจะต้องคอยสำรวจดูปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ในการเรียนอยู่เสมอว่าเหมาะสมกับการนำหลักสูตรมาปฏิบัติหรือไม่

3. การสอนของครูเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญของหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเป็นหัวใจของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เพราะถึงแม้จะได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ได้อย่างไร แต่ถ้าหากวิธีการสอนของครูยังไม่เปลี่ยนแปลงจากที่เคยปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรก็ต้องประสบความล้มเหลวอย่างแน่นอน ครูจึงเป็นตัวจักรสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ ครูควรเอาใจใส่ในการสอน การสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม ฯลฯ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะชี้ชะตาของหลักสูตรทั้งสิ้น ผู้บริหารมีหน้าที่คอยให้ความรู้ ความสะดวก คำแนะนำและให้กำลังใจแก่ครู เพื่อให้การสอนของครูและการเรียนของเด็กบังเกิดผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตรที่วางไว้

จะเห็นได้ว่า หลักสูตรกับการสอนเป็นของคู่กัน การสอนต้องพึ่งหลักสูตร และหลักสูตรก็ต้องพึ่งการสอน ครูจึงควรตระหนักถึงบทบาทของตนในฐานะผู้ใช้หลักสูตรที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง นักการศึกษาทั้งหลายยอมรับว่าครูเป็นผู้ชี้ชะตาว่าหลักสูตรจะประสบความสำเร็จงดงามหรือจะล้มเหลวโดยสิ้นเชิง ดังเช่น ฐปะปะนีย์ นาครทรรพ (2515: 46) กล่าวว่า "ในการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ บุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในชั้นคือครู การเขียนหลักสูตรนั้นเป็นงานไม่ยากนักและจะเขียนให้สวยงามอย่างไรก็ได้ แต่การนำหลักสูตรไปใช้สอนให้เกิดผลเป็นเรื่องยากยิ่ง..... ต้องอาศัยครูซึ่งมีความรู้ความสามารถในวิชานั้น ๆ"

สุจริต เพียรชอบ (2525: 25 - 26) ได้กล่าวถึงความสำคัญของครูผู้สอนในการนำเอาหลักสูตรไปใช้ให้สัมฤทธิ์ผลว่า "ในแง่ของการนำเอาหลักสูตรไปใช้ ครูผู้สอนเป็นผู้ทำให้หลักสูตรบังเกิดผล แม้หลักสูตรจะดีเลิศลวยปานใด หากครูผู้สอนไม่เข้าใจจุดมุ่งหมาย แนวความคิดและเนื้อหาในหลักสูตรอย่างถ่องแท้แล้ว หลักสูตรจะไม่มีวันบรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างแน่นอน"

ในการนำหลักสูตรไปใช้โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว หลักสูตรระดับชาติจะกำหนด ความมุ่งหมายเนื้อหาวิชาที่จะสอน กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน และการประเมินผลไว้ อย่างกว้าง ๆ มีลักษณะที่ยืดหยุ่นได้ เพื่อสะดวกแก่การนำไปปรับใช้ให้เข้ากับสภาพของท้องถิ่น หรือโรงเรียน ครูจึงไม่สามารถที่จะนำหลักสูตรไปสอนได้เมื่อยังไม่มีการตัดแปลง ซึ่งก็หมายถึง ครูต้องรู้จักตีความและกำหนดรายละเอียดของหลักสูตร ดังนั้นสิ่งที่ผู้นำหลักสูตรไปใช้จะต้อง ตีความหมายก็คือ ความมุ่งหมายของหลักสูตรนั่นเอง

นอกจากนี้กรมสามัญศึกษา (2522: 22 - 40) ยังได้กำหนดบทบาทของครู ในด้านการนำหลักสูตรไปใช้ สรุปได้ว่า ครูต้อง เข้าใจหลักสูตรและเนื้อหาวิชาโดยแจ่มแจ้ง และเสนอแนะว่าครูกับหลักสูตรใหม่ควรมีลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งคือ เป็นผู้ "ถึงหลักสูตร" นั่นคือ ครูต้อง เข้าใจจุดหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตรที่ดี มีความรู้ความเข้าใจในการวัด และประเมินผลดี และพร้อมที่จะปรับวิธีสอนให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น โรงเรียน และนักเรียน

ในสภาพปัจจุบันการเรียนการสอนภาษาไทยยังมีปัญหาอยู่มาก และปัญหาที่สำคัญ อันดับแรกในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยคือ ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและการใช้หลักสูตร ซึ่ง เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรทั้งมัธยมต้นและมัธยมปลาย ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้าง และเนื้อหาวิชาของหลักสูตร เป็นเหตุให้การจัดการเรียนการสอนต้องเปลี่ยนแปลงไปให้เหมาะสม กับหลักสูตร ทำให้ครูมีปัญหาสรุปได้ดังนี้

1. ความขาดแคลนในด้านหนังสือหลักสูตร เอกสารหลักสูตร และวัสดุประกอบ หลักสูตรไม่เพียงพอกับจำนวนครู จากการวิจัยของมงคลวรรณ ทองสุโขทัย (2526: 147) เรื่องปัญหาการสอนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนมัธยมแบบประสม พบว่า ครูที่ สอนภาษาไทยขาดประมวลการสอนประกอบวิชาในหลักสูตร และ สุชาติ วงศ์สุวรรณ (2525: 107) ได้วิจัยเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า "สิ่งที่ เป็น ปัญหาของครูภาษาไทยคือ การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้แต่ละวิชา"

2. ปัญหาซึ่งเกิดจากครูไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายเนื้อหาวิชาภาษาไทย ตลอดจน การใช้คู่มือหลักสูตรหนังสือเรียนและวัสดุประกอบหลักสูตร จึงไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียน การสอนให้ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ ซึ่งเห็นได้จากการวิจัยของ พงษ์นิย สิงห์โตทอง

(2532: 127) เรื่องการนำเสนอโครงการจัดตั้งศูนย์วิชาภาษาไทยประจำกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สิ่งที่ครูภาษาไทยต้องการมากที่สุดคือ การจัดอบรมครู เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรรายวิชาภาษาไทย

การที่ผู้สอนมีปัญหาในการสอนอันเนื่องมาจากการนำหลักสูตรไปใช้นั้น ย่อมส่งผลไปถึงประสิทธิภาพในการเรียนการสอนด้วย

เพื่อลดปัญหาในการนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยไปใช้ในโรงเรียน สุจริต เพียรชอบ (2525: 48 - 49) ได้กล่าวถึงข้อควรคำนึง สรุปได้ดังนี้

1. ผู้บริหารและครูควรจะต้องมีความเข้าใจหลักสูตรเป็นอย่างดี ทั้งในด้านจุดประสงค์และเนื้อหา การทำความเข้าใจหลักสูตรอาจจะศึกษาด้วยตนเอง ได้ถามผู้รู้หรือไปรับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาภาษาไทย
2. โรงเรียนควรมีการจัดเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ อันได้แก่ หลักสูตร คู่มือหลักสูตรหนังสือเรียน คู่มือหนังสือเรียนไว้ให้พร้อมและพยายามใช้ประโยชน์จากเอกสารเหล่านั้นอย่างเต็มที่
3. การจัดบุคลากรเพื่อสอนวิชาภาษาไทยควรจัดให้เหมาะสม ครูผู้สอนภาษาไทยควรได้รับการศึกษาอบรมทางด้านภาษาไทยอย่างแท้จริง และเป็นผู้ที่สามารถใช้วิธีการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
4. การจัดเวลาเรียน ครูจัดตารางสอนควรให้ความสำคัญแก่วิชาภาษาไทย โดยพยายามให้มีในตอนเช้าบ้าง เพื่อผลในการเรียนการสอนที่ดี
5. การจัดบริการเพื่อการเรียนการสอนภาษาไทย ทางโรงเรียนควรจะได้อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดสภาพห้องเรียนให้เหมาะสม ห้องสมุดมีหนังสือประกอบการค้นคว้าอย่างเพียงพอ มีห้องภาษาไทย ห้องปฏิบัติการทางภาษา หรือศูนย์วิทยบริการภาษาไทยหลักปฏิบัติควรเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาของการพูด การอ่าน นอกจากนั้นทางโรงเรียนควรอำนวยความสะดวกในการบริการสื่อประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสมและเพียงพอ
6. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรมีการใช้กลวิธีต่าง ๆ และมีการจัดกิจกรรมแปลก ๆ ใหม่ ๆ หลากรูปแบบ เพื่อให้การเรียนการสอนภาษาไทยมีชีวิตชีวนักเรียนรู้จักคิด รู้จักการแก้ปัญหา และเกิดทักษะทางภาษาตามที่หลักสูตรกำหนด
7. การให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีควรให้

ผู้เรียนมีเสรีภาพ มีอิสระในการเรียนพอสมควร มีโอกาสทำกิจกรรมที่ผู้เรียนสนใจ และมีเสรีภาพในการเลือกวิชาเรียนตามที่ตนปรารถนา

8. การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรภาษาไทย จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาทางภาษาที่ดีของนักเรียน จึงควรมีการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรชั้นนอกเวลาเรียนด้วย กิจกรรมเสริมหลักสูตรจะช่วยให้เด็กเรียนได้ทราบความถนัดของตนเอง และความสนใจทางภาษาอันมีผลในการพัฒนาการทางภาษาของตนเอง

9. การนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยไปใช้ควรคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน และประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับให้มากที่สุด พยายามจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการประสบความสำเร็จมีความรู้ มีทักษะทางภาษาที่ดี มีความมั่นใจ และมีเจตคติที่ดีต่อภาษาไทย

10. การจัดงบประมาณและการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้สัมฤทธิ์ผลนั้นจะต้องมีวัสดุ หลักสูตรสื่อการสอน ความสะดวกในด้านต่าง ๆ ทางโรงเรียนควรจะได้มีการวางแผนการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ

11. การประเมินผลการเรียนการสอนภาษาไทยควรจะได้มีการประเมินเป็นระยะโดยสม่ำเสมอ เพื่อจะได้ทราบว่า การนำหลักสูตรไปใช้เกิดผลมากน้อยเพียงใด ควรมีการนำผลจากการประเมินนั้นไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรวิชาภาษาไทยให้ได้ผลดีมากขึ้น

เท่าที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การใช้หลักสูตรจะมีประสิทธิภาพได้ต่อเมื่อผู้ใช้คือผู้บริหารและครูมีความเข้าใจในหลักสูตรอย่างถ่องแท้ และเพื่อป้องกันมิให้เกิดความล้มเหลว จึงต้องมีการเอาใจใส่ แก้ไข ปรับปรุง หรือพัฒนาสิ่งที่สอน และกระบวนการเรียนการสอนให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา

แต่เดิมศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ใช้ชื่อว่า "ศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย" โดยมีหน้าที่ "ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย" โดยตรง ต่อมาคณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา ได้ร่วมกันพิจารณาและมีมติให้เปลี่ยนชื่อเป็น "ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย" โดยให้เหตุผลว่า หากใช้ชื่อเดิม จะเห็นว่าเป็นงานที่หนัก ลึกซึ้ง และต้องการทรัพยากรสนับสนุนมาก ทำให้โรงเรียนท้อใจและไม่สามารถปฏิบัติได้ เมื่อเปลี่ยนชื่อเป็นศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยแล้ว คณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา กรมสามัญศึกษา

ก็ยังคงให้ใช้แนวทางปฏิบัติของศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน อยู่บ้าง โดยกำหนดบทบาทของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนโดยทั่ว ๆ ไปในด้านหลักสูตร (2530:31) ว่า "ศูนย์ควร เป็นแหล่งกลางในการรวบรวมข้อมูลที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและอื่น ๆ เพื่อพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน และระดมทรัพยากร เพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและนโยบายการจัดการศึกษา"

ในสภาพปัจจุบัน การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้นมีจุดมุ่งหมายให้ โรงเรียนทุกโรงเรียนสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้ครบถ้วนตามหลักการและโครงสร้างของ หลักสูตร เพื่อเป็นการช่วยเหลือครูในด้านการใช้หลักสูตร กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ริเริ่มให้มีโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรตั้งแต่ พ.ศ.2523 เพื่อเป็นแหล่งปฏิบัติงานหลักสูตร ทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายให้เหมาะสมกับขนาดและสภาพของโรงเรียน และสภาพของท้องถิ่น เพื่อ เป็นแบบอย่างให้โรงเรียนอื่นที่มีขนาดและลักษณะใกล้เคียงกันสามารถ นำวิธีการใช้หลักสูตรไปพัฒนาโรงเรียนต่อไป และเพื่อ เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร และพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียนตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและ ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจและสังคม กรมสามัญศึกษา จึงคัดเลือกโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีลักษณะเด่น และอยู่ในหลักเกณฑ์ สรุปได้เป็น 5 ประการคือ

1. เป็นโรงเรียนที่สามารถใช้หลักสูตรได้ครบถ้วนตามจุดมุ่งหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตร
  2. มีภาวะความเป็นผู้นำสูง เป็นภาวะความเป็นผู้นำแบบรวมทั้งโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารและครูมีความสามารถรวมพลังกันได้
  3. มีความพยายามช่วยตัวเองสูง
  4. มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง
  5. โรงเรียนอื่นสามารถเอาแบบอย่างและประยุกต์วิธีการเอามาใช้ได้
- อย่างดี

ดังนั้นศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยจึงสามารถใช้ประโยชน์จาก โรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร ซึ่งอยู่ในจังหวัดที่ตั้งศูนย์ฯ หรือในจังหวัดใกล้เคียง เพื่อเป็น

แหล่งศูนย์กลางการปฏิบัติงานด้านหลักสูตร เพื่อช่วยเหลือโรงเรียนอื่น ๆ ภายในจังหวัดได้เป็นอย่างดี จึงควรร่วมมือประสานงานกันระหว่างโรงเรียนที่เป็นผู้นำการใช้หลักสูตรกับโรงเรียนอื่น ๆ ที่จะจัดการนิเทศการศึกษาในด้านหลักสูตรแก่ครูภาษาไทยภายในจังหวัดหรือในกลุ่มเดียวกัน

ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ควรมีหน้าที่โดยตรงในด้านการนิเทศการใช้หลักสูตรแก่ครูภาษาไทย โดยประสานงานกันระหว่างครูภาษาไทยในจังหวัด ศึกษาพิเศษ ก่อข่ายภาษาไทย และโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น การอบรม สัมมนา ประชุมปฏิบัติการ การจัดหาเอกสารหลักสูตร วัสดุประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือครู คู่มือการใช้หนังสือเรียนแต่ละรายวิชา การส่งเสริมแนะนำให้มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการหลักสูตรขึ้นภายในจังหวัดหรือกลุ่มโรงเรียน เพื่อให้ครูได้ใช้กันคว่า นอกจากนี้ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยที่มีบุคลากรและมีความพร้อมอาจร่วมมือกันดำเนินการเพื่อหาวิธีการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดสัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น เพื่อช่วยลดปัญหาการใช้หลักสูตรแก่ครูภาษาไทย สุจริต เพียรชอบ (2525: 52) กล่าวไว้สรุปได้ดังนี้

1. ทำความเข้าใจหลักสูตรวิชาภาษาไทย ทั้งรายวิชาบังคับ และวิชาเลือก พยายามศึกษาวิธีสอนหลาย ๆ แบบเพื่อนำไปใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาภาษาไทย
  2. ใช้บริการ แหล่งวิทยากร เช่น ห้องสมุด ห้องภาษาไทย และบริการสื่อการสอนต่าง ๆ เพื่อจะได้มีความรู้กว้างขวางขึ้น
  3. ประสานสัมพันธ์ โดยการร่วมมือกับครูทั้งในและต่างโรงเรียนจัดทำคู่มือครูแบบฝึกหัด ข้อสอบไว้ใช้ร่วมกัน พร้อมทั้งประชุมปรึกษาหารือเพื่อหาวิธีสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพ
  4. สร้างสรรค์แผนการสอน อาจทำโครงการสอนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม
  5. ขั้นตอนการดำเนินงาน ดำเนินการสอนตามโครงการที่วางไว้
  6. ปรับปรุงงานของตน เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อยู่เสมอ
- อาจทำโดยการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เข้าร่วมประชุม อบรม ประชุมปฏิบัติการ หรือสัมมนา ด้านภาษาไทยเท่าที่โอกาสจะอำนวย

หากศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยได้แสดงบทบาทในด้านการส่งเสริมการใช้หลักสูตรให้เกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างเต็มที่ เพิ่มความสามารถเพื่อช่วยให้ครูภาษาไทยได้ใช้เป็นแหล่งข้อมูล และบริการต่าง ๆ ทางด้านหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ของการตั้งศูนย์ฯ แล้ว

ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยคงจะเป็นแหล่งวิทยาการที่ทรงคุณค่ายิ่งสำหรับครูภาษาไทยอีกแห่งหนึ่ง

2. ด้านการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

ในกระบวนการเรียนการสอน สิ่งที่จะต้องคำนึงควบคู่ไปกับวิธีการสอนของครูก็คือ กิจกรรมการเรียนการสอน เพราะเป็นสิ่งที่จะนำผู้เรียนให้บรรลุจุดประสงค์ของการเรียน ได้รับความรู้อย่างสนุกสนาน เพลิดเพลิน ไม่เบื่อหน่าย

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีพัฒนาการตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกำหนด แฮรี ซี แมคคาวน์ (Harry C. Mckown 1949: 12 - 16) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาอันเป็นพื้นฐานสำคัญของชีวิต
2. เพื่อฝึกฝนให้นักเรียน เข้าใจลักษณะของความเป็นนักประชาธิปไตย
3. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางบุคลิกภาพของนักเรียน
4. เพื่อสร้างเสริมสัมพันธภาพอันดีงามในสังคม
5. เพื่อเพิ่มพูนความสนใจของนักเรียน
6. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน
7. เพื่อเสริมสร้างความเป็นผู้มีระเบียบ
8. เพื่อค้นคว้าและพัฒนาความสามารถของแต่ละบุคคล

สิ่งที่ช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จคือ การวางแผนงานในการดำเนินงานไว้ล่วงหน้าอย่างเหมาะสม ตลอดจนการคำนึงถึงหลักสูตร อัลคอน ดินเดอร์ ชูเบิร์ต (Alcorn Kinder Schubert 1970: 408) ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า วิธีการจัดกิจกรรมนั้น จุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมต้องสอดคล้องกับหลักสูตร มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพนั้น ลีวีรรณ สุวรรณภา (2523: 12 - 13) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้สรุปได้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องให้สอดคล้อง ตอบสนองความสนใจและความต้องการของผู้เรียน
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้นต้องพัฒนาผู้เรียนทางด้านพุทธิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัย
4. กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้นต้องระบุ เป้าหมายขั้นตอนของกิจกรรม และขั้นสรุปกิจกรรมอย่างเป็นลำดับ
5. กิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นปฏิบัติการนั้น จะต้องระบุขั้นตอนที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติได้อย่างชัดเจนไม่สับสน
6. กิจกรรมการเรียนการสอนใด ๆ ที่จัดนั้นจะต้องให้สัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
7. กิจกรรมเรียนนั้นควร เป็นกิจกรรมที่ใช้เวลาพอเหมาะไม่ยืดเยื้อจนเกินไป
8. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องมีหลาย ๆ รูปแบบรวมกันในบทเรียน
9. กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดนั้น ควร เป็นกิจกรรมที่เมื่อผู้เรียนปฏิบัติแล้วผู้สอนสามารถวัดความสำเร็จของผู้เรียนได้

สมพร มั่นตะสูตร (2527: 232) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยไว้สรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมนั้น ๆ ต้องมีส่วนช่วยให้จุดมุ่งหมายของบทเรียนชัดเจนขึ้น
2. เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมมากที่สุด
3. ผู้เรียนควรมีส่วนเป็นผู้กำหนดหรือเลือกกิจกรรม ครูเป็นผู้ให้คำแนะนำที่จะให้การดำเนินกิจกรรม เป็นไปตามความมุ่งหมายของเนื้อหาแต่ต้น
4. การจัดกิจกรรมควรมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าในแต่ละเนื้อหาวิชา
5. หากมีอุปกรณ์ประกอบ อุปกรณ์นั้นต้องหาง่าย ราคาเบา และนักเรียนกับครูทำอุปกรณ์ได้เองก็จะเป็นการดี
6. การจัดกิจกรรมควรสม่ำเสมอและเลือกกิจกรรมที่น่าสนใจ
7. กิจกรรมเสริมหลักสูตรควรทำนอกเวลาเรียน
8. กิจกรรมที่จัดควรมีระเบียบและการดำเนินงานที่รัดกุม

ธีรยุทธ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา (2527: 212) กล่าวว่า การจัดการเรียน การสอนที่ดีควรมีลักษณะ กิจกรรม สรุปได้เป็นข้อดังนี้

1. ช่วยบรรลุจุดมุ่งหมาย
2. ทำให้การเรียนเกิดเจตคติ
3. ผู้เรียนสามารถทำได้
4. ก่อให้เกิดประโยชน์หลายด้าน

ครูที่จะสามารถจัดการเรียนการสอนให้บังเกิดผลดีมีประสิทธิภาพ จะต้องทำ ความเข้าใจนักเรียนที่ตนเองสอนให้มากที่สุด และจัดการเรียนให้สอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียน ซึ่ง สุจริต เพียรชอบ (2530: 125 - 133) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ภาษาไทย เพื่อให้ผู้เรียนรับประโยชน์มากที่สุด ควรพิจารณาพัฒนาการของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ด้านร่างกาย
2. ด้านสติปัญญา
3. ด้านอารมณ์
4. ด้านสังคม

พัฒนาการทางด้านร่างกาย เด็กวัยรุ่นมีพัฒนาการทางด้านร่างกายเปลี่ยนแปลง ไปอย่างรวดเร็วทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย มีน้ำหนักและส่วนสูงเพิ่มขึ้น แขนขายาวแก่งก้าง น้ำเสียงแตกพร่า ฯลฯ สิ่งเหล่านี้มีผลต่อการเรียนภาษาไทย สามารถจัดกิจกรรมการเรียน การสอนให้สอดคล้องกับพัฒนาการเหล่านี้ได้ ให้ทำงานเป็นกลุ่มดีกว่าให้ทำเป็นรายบุคคล เช่น แบ่งกลุ่มทำงาน อภิปรายกลุ่มย่อย ปรากฏาหมู่ การร้องเพลงและอ่านทำนองเสนาะควรฝึกรวม ๆ ไม่ควรเคร่งครัด การแสดงบทบาท แสดงละคร จะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนได้ การอภิปราย โต้วาที และการพูดแบบต่าง ๆ จะช่วยพัฒนาด้านน้ำเสียงได้

พัฒนาการทางด้านสติปัญญา เด็กวัยรุ่นชอบศึกษาหาความรู้ ชอบคิด ชอบใช้ เหตุผล ช่างซักถาม และวิพากษ์วิจารณ์สิ่งต่าง ๆ สิ่งที่ครูภาษาไทยควรกระทำคือ ให้ความรู้

ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม หรือแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง ควรใช้วิธีสอนแบบอภิปราย ระดมความคิด แบบแก้ปัญหา ควรใช้เอกสารและสื่อการเรียนการสอนให้มาก ๆ ควรมอบหมายให้นักเรียนค้นคว้าเพิ่มเติม

พัฒนาการทางด้านอารมณ์ วิทยาลัยเป็นวิทยาลัยที่มีอารมณ์รุนแรง จิตใจหวั่นไหวง่าย ครูต้องพยายาม เข้าใจ เด็กและจัดสภาพการเรียนการสอนภาษาไทย โดยใช้ลักษณะทางอารมณ์ของเด็กวัยนี้ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด โดยกระทำดังต่อไปนี้คือ ใช้เทคนิคการสร้างความสนใจ เป็นระยะ มีการเสริมกำลังใจทั้งทางด้านวาจา ท่าทาง รมณ์กระวัง เรื่องการใช้ถ้อยคำ หลีกเลี่ยงการวิจารณ์ที่ทำให้เด็กสะเทือนใจ พลิกลักษณะวิธีการสอน เพื่อให้การสอนน่าสนใจ ในการสอนวรรณคดีควรอภิปรายถึงจุดเด่นจุดด้อยของตัวละคร เพื่อเด็กจะได้รู้จักเลือกจุดเด่นของตัวละครมาเป็นแนวปฏิบัติของตนได้ จัดกิจกรรมที่ปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน การเขียน ชามซึ่งในคุณค่าของศิลปะ เช่น แนะนำหนังสือดี ๆ อภิปรายถึงหนังสือที่น่าสนใจ ให้นักเรียนวาดภาพ ร้องเพลง ฟ้อนรำ การแสดง

พัฒนาการทางด้านสังคม เด็กวัยนี้ต้องการ เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ครูภาษาไทยอาจจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการในด้านนี้ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม แสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ หรือแสดงความสามารถพิเศษออกมา เช่น การพูด การเขียน การแสดง การประดิษฐ์ แนะนำนักเรียนในเรื่องการพูด จัดกิจกรรมทางภาษา เช่น อภิปราย โต้วาที โต้สัทวา จัดงานวันสุนทรภู่

ปัจจุบันนี้แม้ว่าครูภาษาไทยจะพยายามหากลวิธีการสอนเพื่อจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มากที่สุด ครูก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรทั้งนี้เพราะครูต้องประสบปัญหาหลายประการ ตามที่ สุจริต เพียรชอบ (2531: 13 - 14) กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับครูภาษาไทยในการจัดการเรียนการสอน สรุปได้ดังนี้

1. ครูภาษาไทยบางคนไม่ได้เรียนภาษาไทยมาเป็นวิชาเอกหรือวิชาโท จึงทำให้การสอนไม่ได้ผล
2. ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของภาษาไทย
3. ครูภาษาไทยไม่มีใครได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร เช่น การไปศึกษาต่อ ผู้บริหารมักมองข้ามครูภาษาไทยทำให้ครูขาดกำลังใจ

4. ครูภาษาไทยมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อตนเอง เพราะนักเรียนไม่สนใจภาษาไทย ทำให้ครูไม่สนใจการสอนเท่าที่ควร

5. ครูภาษาไทยบางคน เข้าใจว่าการสอนภาษาไทยที่ดีคือ การสอนให้นักเรียน สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ การสอนจึง เพียงแต่ให้นักเรียนท่องจำอย่างเดียว ทำให้นักเรียน เกิด ความ เบื่อหน่าย

6. ครูไม่รู้จักพลิกแพลงวิธีสอนทำให้นักเรียนเกิดความ เบื่อหน่ายและขาด ความสนใจการเรียนภาษาไทยไปด้วย นอกจากนั้นครูภาษาไทยต้องสอนมากทำให้ไม่มีเวลา ศึกษาค้นคว้าหาความรู้และวิธีการสอนใหม่ ๆ

7. ครูภาษาไทยบางคนขาดทักษะในการใช้ภาษาไทย เช่น พูดภาษาไทยไม่ชัด

8. ครูภาษาไทยบางคนทำตัวเป็นคนเคร่งครัด เจ้าระเบียบเกินไป เปลี่ยน แปลงยาก ไม่ยอมเข้าใจความเปลี่ยนแปลงในสมัยปัจจุบัน ทำให้นักเรียนเห็นว่า ครูภาษาไทย เป็นคนโบราณ ล้าสมัย และพลอยสรุปว่าวิชาภาษาไทย เป็นวิชาที่ล้าสมัยไม่น่าสนใจ

9. ครูขาดความมั่นใจว่าจะสอนให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรได้ เพราะเวลาเรียนมีน้อย โดยเฉพาะชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มี 2 คาบต่อสัปดาห์

10. ครูภาษาไทยไม่ได้รับความร่วมมือจากครูวิชาอื่น ๆ เมื่อนักเรียนใช้ภาษาไทย ผิด ครูวิชาอื่นมักละเลยและยกให้เป็นหน้าที่ของครูภาษาไทย

กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา (2532: 37) ได้กำหนดบทบาทของศูนย์พัฒนา การเรียนการสอนวิชาสามัญในด้านการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการเรียนการสอน วิชาสามัญไว้ว่า "ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาสามัญ ควรเป็นแหล่งกลางของครูจากโรงเรียน ต่าง ๆ ในจังหวัด ในหมวดหรือสายวิชาเดียวกันมาพบปรึกษาหารือ เพื่อแก้ปัญหาและแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นซึ่งกันและกันในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน"

ดังนั้นศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ควรจะมีบทบาทในการช่วย แบ่งเบาภาระของครูภาษาไทย เกี่ยวกับปัญหาในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชา ภาษาไทย ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดโดยจัดหรือดำเนินการสรุป เป็นข้อดังนี้

1. จัดให้มีการประชุมสัมมนาเพื่อแก้ปัญหาการสอนภาษาไทย
2. เชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ มาให้ความรู้ทางภาษาไทยกับ

ครูภาษาไทย

3. จัดให้มีการสาธิตการสอนให้แก่ครูภาษาไทยในกลุ่มโรงเรียน
4. จัดทำรายชื่อสื่อการสอน เอกสารและงานวิจัยใหม่ ๆ แก่ครูภาษาไทย
5. ช่วยเหลือแนะนำและแก้ปัญหาทางวิชาการให้แก่ครู
6. เผยแพร่ข่าวสารและวิทยาการใหม่ ๆ เพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียน

การสอน

7. จัดนิทรรศการหรือกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับภาษาไทย เพื่อให้ความรู้กับครูในกลุ่มโรงเรียน
8. จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการเรียนการสอนภาษาไทย เช่น ประกวดผลงานของครูภาษาไทย นักเรียน เป็นต้น

ทั้งนี้การที่ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนจะจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรหลายฝ่าย และการสนับสนุนทางด้านสถานที่ ตลอดจนงบประมาณจากผู้บริหารด้วย การจัดกิจกรรมจึงจะเป็นไปได้ อย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพ

3. ด้านการผลิตและให้บริการสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน นับเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ทำให้บรรยากาศของการเรียนการสอน เป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

รูประนีย์ นาคทรพรพ (2525: 364) กล่าวไว้ว่า

สื่อการสอน คือ สิ่งที่ครูใช้ประกอบบทเรียน ทำให้บทเรียนแจ่มแจ้งขึ้น และน่าสนใจยิ่งขึ้น สื่อการสอนมีหลายชนิด อาจเป็นหนังสือเรียน แบบฝึกหัด หนังสืออ่านประกอบ แผนภูมิ แผนที่ บัตรคำ ภาพ หุ่นจำลอง เทปบันทึกเสียงประกอบแผ่นใส สไลด์ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ ภาพยนตร์ ของจริง ฯลฯ

กิตานันท์ มลิทอง (2531: 76) ได้สรุปความหมายของสื่อการสอนว่า "หมายถึง ตัวกลางที่ช่วยนำและถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนหรือจากแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์การเรียนที่ตั้งไว้"

เวอร์นอน เอส เกอร์ลาช และ โดเนล พี อีลาย (Vernon S. Gerlach and Donald P. Ely (1971: 282) ให้คำจำกัดความของสื่อการสอนว่า "คือบุคคล วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะและทัศนคติ ครู หนังสือ และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนจัดเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้น "

สรุปได้ว่า สื่อการสอนหมายถึง ทุกสิ่ง ทุกอย่างอันเป็นองค์ประกอบที่ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

บารุง กลัดเจริญ และฉวีวรรณ กิनावงศ์ (2527: 244 - 256) กล่าวถึงคุณค่าของสื่อการสอนสรุปได้ดังนี้ สื่อการสอนเป็นสิ่งที่ช่วยให้การถ่ายทอดความรู้ได้ผลเพราะมีคุณค่าต่อไปนี้ คือ เป็นศูนย์กลางความสนใจ ช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์กว้างขวางขึ้น ทำให้บทเรียนเป็นที่น่าสนใจ ทำให้นักเรียนมีประสบการณ์ร่วมกัน อธิบายสิ่งที่เข้าใจยากได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น ช่วยให้เข้าใจสิ่งที่สลับซับซ้อน ประหยัดเวลาในการเรียนรู้ ช่วยส่งเสริมการคิดและการแก้ปัญหา

คาร์ลตัน ดับเบิลยู เอช อีริกสัน (Carlton W.H. Erickson 1971: 108 - 109) สรุปว่าสื่อการสอนสามารถช่วยการสอนของครูได้ดังนี้

1. ช่วยให้ครูสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ักเรียนได้มากขึ้น
2. ช่วยครูในการจัดแหล่งวิทยาการที่เป็นเนื้อหาที่เหมาะสมกับการเรียนรูตามจุดมุ่งหมายของการสอน
3. ช่วยครูควบคุมพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้และสามารถตอบสนองการเรียนรู้ของนักเรียน
4. ช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบต่าง ๆ อย่างเหมาะสม
5. ช่วยให้ครูสอนได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน
6. ช่วยในการขยายเนื้อหาที่เรียนทำให้การสอนง่ายขึ้น
7. ช่วยประหยัดเวลาในการสอนของครู นักเรียนจะมีเวลาในการทำกิจกรรมการเรียนมากขึ้น

ในการใช้สื่อการเรียนการสอนให้เกิดสัมฤทธิ์ผลนั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ในการเลือกใช้สื่อให้เหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และกิจกรรมการเรียนการสอน สุนันท์ สังข์อ่อน (2526: 17 - 18) ได้เสนอหลักการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ สรุปได้ว่า สิ่งที่ครูเลือกใช้จะต้องเหมาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ นักเรียนได้ข้อสรุปจากสื่อ นั้น ช่วยให้ นักเรียน รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักเรียน ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ เหมาะสมกับวัย มีความเที่ยงตรงในเนื้อหา ใช้การได้ดี คุ้มกับราคา ตรงกับความต้องการของนักเรียน และช่วยกระตุ้นให้นักเรียนสนใจในช่วงเวลาเรียนพอสมควร

เจมส์ ดับบลิว บราวน์ และคนอื่น ๆ (James W. Brown and Others 1970: 170 - 171) ได้กล่าวถึงเกณฑ์ในการเลือกสื่อการสอน ควรคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

1. ความเหมาะสม (Appropriateness) วัสดุ สนับสนุน จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะในการเรียนการสอนหรือไม่ เหมาะกับระดับชั้นหรือไม่
2. ความเชื่อถือได้ (Authenticity) วัสดุมีเนื้อหาถูกต้อง เที่ยงตรงทันต่อเหตุการณ์หรือไม่ ตลอดจนผู้เขียนหรือผู้ผลิตมีคุณภาพดีหรือไม่
3. ความสนใจ (Interest) วัสดุดึงดูดความสนใจของผู้ใช้หรือไม่ วัสดุกระตุ้นและจูงใจผู้เรียนและส่งเสริมผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์หรือไม่
4. การรวบรวมและความสมดุล (Organization and Balance) วัสดุมีเนื้อหาจัดรวบรวมและมีความสมดุลดีหรือไม่ มีจุดมุ่งหมายชัดเจนและง่ายที่จะเข้าใจหรือไม่ เนื้อหาชัดเจนและเสนออย่างมีเหตุผลหรือไม่ สไลด์การเขียนหรือภาพที่นำมาประกอบเป็นไปตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ ฯลฯ
5. คุณภาพด้านเทคนิค (Technical Quality) คุณภาพด้านเทคนิคพอใจเราหรือไม่ ภาพที่ประกอบชัดเจน สีที่ใช้เหมาะสม เสียงที่นำมาประกอบชัดเจนหรือไม่
6. ราคา (Cost) ราคาไม่แพงเกินไป หรือมีราคาคุ้มค่าต่อประโยชน์ที่จะได้รับรวมทั้งเวลาที่ใช้ในการทำ

ภิญโญ สาธร (2519: 242 - 243) ได้กล่าวถึง ประเภทของสื่อการสอน ที่จะช่วยให้การเรียนการสอนได้รับผลดี มีประเภทต่าง ๆ สรุปเป็นข้อได้ดังนี้

1. วัสดุลายเส้น ได้แก่ กระดานดำ แผนที่ แผนภูมิ รูปภาพ ฯลฯ
2. วัสดุมีทรง ได้แก่ วัสดุหุ่นจำลอง ของตัวอย่าง ของจริง และสิ่งของใน

พิพิธภัณฑ์ของโรงเรียน

3. โสตวัสดุ ได้แก่ ระบบขยายเสียง แผ่นเสียง เครื่องอัดเสียง ฯลฯ
4. ภาพนิ่ง ได้แก่ รูปภาพ ภาพเขียน ภาพถ่าย และฟิล์มสตริป (ภาพยนตร์
นิ่งฉายด้วยเครื่องฉายภาพนิ่ง ฉายทีละภาพ)
5. กิจกรรม ได้แก่ การแสดงเป็นนิทรรศการ การสาธิต (แสดงวิธีสอนให้ชม
เป็นต้น) การทดลอง และการศึกษานอกสถานที่
6. หนังสือทุกชนิดเป็นอุปกรณ์การศึกษาที่สำคัญมาก จะขาดมิได้

โรเบิร์ต อี ดี คีฟเฟอร์ (Robert E. De Kieffer 1965: 9 - 64)

แบ่งสื่อการสอนออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ สรุปลงได้ 3 ประเภทคือ

1. วัสดุที่ไม่ต้องใช้เครื่องฉาย (Non - Projected Materials) ได้แก่
รูปภาพ ของจริง ของตัวอย่าง หุ่นจำลอง แผนที่ ลูกโลก บ้ายแสดง กระดานแม่เหล็ก และ
กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การศึกษานอกสถานที่ การแสดงละคร การแสดงบทบาทสมมติ นิทรรศการ
การสาธิต การทดลอง เป็นต้น
2. วัสดุประกอบเครื่องฉาย (Projected Materials) ได้แก่ สไลด์
ฟิล์มสตริป ภาพโปร่งใส ภาพทึบแสง ภาพยนตร์และเครื่องฉายต่าง ๆ เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์
เครื่องฉายภาพจุลทรรศน์ เป็นต้น
3. โสตวัสดุและเครื่องเสียง (Audio Materials and Equipments)
ได้แก่ แผ่นเสียง เครื่องเล่นแผ่นเสียง เทปเสียง เครื่องเล่นเทปบันทึกเสียง เครื่องขยาย
เสียง วิทยุ เป็นต้น

การผลิตสื่อการสอนก็เป็นขั้นตอนที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะการผลิตสื่อ
อย่างมีคุณภาพ ก็จะทำให้ครูได้ใช้สื่อที่ผลิตขึ้นอย่างคุ้มค่าและใช้ได้นาน สมราคาด้วย สุนันท์
ปัทมาคม และ สมเชาว์ เนตรประเสริฐ (2526: 218 - 228) ได้กล่าวถึงวิธีดำเนินการ
ผลิตสื่อที่ดี และหลักทั่วไปในการผลิตสื่อ ควรมีองค์ประกอบสรุปได้ดังนี้

1. องค์ประกอบทั่วไปในการผลิตสื่อการสอน ซึ่งได้แก่บุคลากรผู้ผลิต ซึ่งควรจะเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ งบประมาณและการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการผลิต ซึ่งแต่ละชนิดมีราคาแตกต่างกัน ตลอดจนวัสดุที่ใช้ในการผลิต ต้องให้พร้อมและเหมาะสม ประหยัด และมีคุณภาพ

2. องค์ประกอบของผู้ผลิตสื่อการสอน ซึ่งต้องประกอบด้วยความรู้ทางด้านเนื้อหาในสิ่งที่จะผลิต ความรู้ความเข้าใจในตัววัสดุที่จะนำมาใช้ประกอบ และประสบการณ์ในการผลิตสื่อ

นอกจากองค์ประกอบสองประการดังกล่าวยังมีหลักทั่วไปในการผลิตสื่อซึ่งต้องคำนึงถึงองค์ประกอบศิลป์ ขนาดของสื่อเห็นได้ชัดเจน ความถูกต้องในด้านเนื้อหา และความละเอียดประณีตอีกด้วย

ศรีสุดา จรรย์กุล (2525: 13) กล่าวว่า การใช้สื่อการสอนภาษาไทยควรมีหลักเกณฑ์สรุปได้ดังนี้

1. ควร เป็นสื่อที่จัดขึ้น เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยให้ เป็นสื่อที่จัดขึ้นตามวัตถุประสงค์และเนื้อหาของหลักสูตร
2. มีการวางแผนการใช้สื่อการสอนที่จะนำมาช่วยให้นักเรียน เกิดทักษะภาษา
3. ต้องใช้สื่อให้สัมพันธ์หรือเปลี่ยนแปลงไปตามเนื้อหา
4. การใช้สื่อการสอนต้องใช้ลักษณะบูรณาการในรูปของทักษะสัมพันธ์
5. ในการสอนวรรณคดีควรระวังในการใช้สื่อการสอนที่จะทำให้ลายจินตนาการของผู้เรียน

สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรีย์ (2523: 224) ได้ให้ข้อเสนอแนะขั้นตอนของการใช้สื่อในการเรียนการสอนภาษาไทยพอสรุปได้ดังนี้

1. ใช้สื่อการสอนนำเข้าสู่บทเรียน คือ การใช้อุปกรณ์ดึงความสนใจของนักเรียนให้มาอยู่ที่บทเรียนที่ครูจะสอน ด้วยการใช้อุปกรณ์ บทเพลง หรือการอภิปราย โดยใช้เวลานั้น ๆ ประมาณ 5 นาที

2. ใช้สื่อการสอนอธิบายบทเรียน ชั้นการสอนนี้ครูอาจจะได้แผนภูมิ หรือ เรื่องราวที่ตัดมาจากหนังสือพิมพ์มาประกอบให้นักเรียนฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่ออธิบาย บทเรียนที่ครูสอน

3. ชั้นสรุปบทเรียน เป็นการสรุปประสบการณ์ในการเรียนการสอนแต่ละเรื่อง ในขั้นนี้ให้นักเรียนรวบรวมความคิด ความเข้าใจของตน สรุปสาระสำคัญของเนื้อหาออกมาเป็น หลักเกณฑ์ เป็นแนวคิด หรือข้อสำคัญของเรื่องซึ่งขั้นตอนนี้ครูอาจจะนำบัตรคำ แผนที่ มาช่วย ประกอบการอธิบาย เพื่อการสรุปบทเรียนก็ได้

4. ชั้นวัดผล ครูสามารถวัดผลนักเรียนด้วยวิธีการต่อไปนี้ เช่น การให้นักเรียนแสดงละครหลังจากเรียนเรื่องราวต่าง ๆ ในบทเรียนไปแล้วให้นักเรียนเขียนบรรยาย ภาพหลังจากที่ได้เรียน เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การเขียนไปแล้ว หรือทดสอบการเขียนจากบัตรคำ เป็นต้น

การใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนภาษาไทยเป็นเรื่องสำคัญที่ครูภาษาไทย ทุกคนควรได้ศึกษาวิธีการใช้สื่อ และนำสื่อไปใช้ ทั้งนี้เพราะปัจจุบันวิชาภาษาไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ทั้งในด้านหนังสือเรียน ด้านการเรียนการสอน และถ้าครูไม่ใช้สื่อการสอนก็อาจเกิดปัญหา ดังที่ ศรีสุดา จรรย์กุล (2525: 14 - 15) กล่าวถึงปัญหาในการไม่ใช้สื่อในการสอน ภาษาไทย สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาในการเรียนทักษะทั้ง 4 ได้แก่ การฟัง คือ ฟังไม่รู้เรื่อง ไม่เข้าใจ จับประเด็นของเรื่องไม่ได้ สรุปความไม่เป็น ดีความหมายไม่ออก ไม่เข้าใจคำคม ส่วนวน คำพังเพย ภาษิตและสุภาษิต ไม่มีมารยาทในการฟัง เช่น การไม่สนใจผู้พูด คุยกันเอง หรือ หลับ

การพูด คือ ไม่กล้าพูด ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง พูดไม่เป็น ไม่น่าสนใจ ใช้ภาษาไม่ถูกต้อง ไม่ถูกกาลเทศะ ไม่เหมาะสมกับวัยของผู้พูดหรือผู้ฟัง ไม่มีมารยาทในการฟัง เช่น พูดก้าวร้าว พูดสอดแทรกในขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด

การอ่าน คือ อ่านไม่คล่อง อ่านไม่ชัดไม่มีตัวควบกล้ำ อ่านเว้นวรรคตอน ไม่เป็น อ่านบทร้อยกรองทำนองเสนาะไม่เป็น ไม่รักการอ่าน

การเขียน คือ เขียนสะกดผิด ภาษาที่ใช้ไม่สละสลวย ไม่กะทัดรัด
คลุมเครือ ไม่ชวนติดตาม เนื้อเรื่องไม่น่าสนใจ ไม่สมจริง ไม่เร้าใจ ยกตัวอย่างไม่เหมาะสม

2. ปัญหาในการเรียนวรรณคดี เกิดจากเด็กไม่เข้าใจวรรณคดี เพราะหนังสือ
ส่วนใหญ่เป็นหนังสือสำหรับผู้ใหญ่ ซึ่งเด็กจะอ่านได้แต่หนังสือที่เขียนไม่ลึกซึ้งนัก และใช้กลวิธี
ที่ไม่แยบยลมาก ดังนั้น เมื่อครูจะสอนเรื่องใด ครูต้องมีสื่อการสอนและวิธีสอน เฉพาะที่สอดคล้อง
กับวัตถุประสงค์

3. ปัญหาในการเรียนหลักภาษา หลักภาษาเป็นวิชาที่ส่วนใหญ่เป็น กฎเกณฑ์
เนื้อหา ไม่สนุก นักเรียนจึงไม่ชอบเรียนและเกิดทัศนคติที่ไม่ดี ถ้าครูไม่ใช้สื่อการสอนในการสอน
หลักภาษาแล้ว การเรียนหลักภาษาของนักเรียนก็จะมีประสิทธิภาพ เท่าที่ควร

ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยมีบทบาทที่จะต้อง "จัดบริการและ
แลกเปลี่ยนสื่อการเรียนการสอน และพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพ เศรษฐกิจ
และสังคมของท้องถิ่น" ตามที่กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา (2532: 37) กำหนดไว้ ดังนั้น
เพื่อช่วยครูแก้ปัญหาในด้านการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ศูนย์ฯ ควรให้
บริการหรือดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ สรุปเป็นข้อได้ดังนี้

1. จัดให้มีการประชุมปฏิบัติการผลิตสื่อการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาหลักสูตร
ภาษาไทย
2. แนะนำ สาธิต การผลิตและการใช้สื่อการสอน
3. จัดให้มีการยืมสื่อการสอนใช้ระหว่างโรงเรียนภายในจังหวัด
4. ให้การสนับสนุนครูภาษาไทยในการผลิตสื่อขึ้นใช้เอง
5. จัดทำจุลสารหรือวารสารชื่อสื่อการสอนที่แต่ละโรงเรียนมีหรือผลิตไว้
ให้โรงเรียนภายในจังหวัดทราบเพื่อสะดวกในการยืมหรือแลกเปลี่ยนกันใช้
6. เผยแพร่สื่อการสอนใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาไทย
ให้ครูในจังหวัดทราบ
7. ผลิตสื่อต่าง ๆ ตามความต้องการของครูภาษาไทยในจังหวัดและเพื่อแจก
ให้โรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดได้ใช้อย่างทั่วถึง

8. ให้บริการยืมวัสดุอุปกรณ์ที่บางโรงเรียนในจังหวัดไม่มี เช่น โทรทัศน์ เทป เครื่องฉายต่าง ๆ

9. ติดตามผลการใช้สื่อการสอนที่ผลิตขึ้นใช้เพื่อแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม

หากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้านการผลิตและให้บริการสื่อการเรียน การสอน ร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานอย่างจริงจังแล้ว ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย คงมีส่วนช่วย เหลือครูในเรื่องสื่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยได้มากขึ้น

4. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

การประเมินผล เป็นกิจกรรมที่มีจะทำควบคู่ไปกับการวัดผล โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อวินิจฉัยผู้เรียนว่ามีความรู้ ความสามารถหลังการเรียนการสอนเพียงใด ซึ่งผลที่ได้จากการวัด และประเมินผลนี้จะ เป็นแนวทางในการวางแผนการเรียนการสอน การแก้ไข้ปัญหาของครูได้ ถูกต้อง อันจะทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนตามที่กำหนดวัตถุประสงค์ไว้

สุภาพ วาดเขียน และอรพินทร์ โภชนดา (2520: 2 - 3) กล่าวถึง การวัดและการประเมินผลการศึกษาว่ามีศัพท์บางคำที่เกี่ยวข้องกันอยู่คือ

1. การทดสอบ (Test) หมายถึง การใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการทดสอบ หรือ หมายถึง ขบวนการอันมีระบบที่ใช้ในการวัด เปรียบเทียบพฤติกรรมของบุคคล ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เช่น การเปรียบเทียบความสามารถ สัมฤทธิ์ผล ความสนใจ เป็นต้น

2. การวัดผล (Measurement) เป็นขบวนการที่กำหนดตัวเลขให้วัดคุณ ลีงของ หรือบุคคลตามความมุ่งหมายที่วัด แล้วสอบและ เปรียบเทียบลักษณะ ความแตกต่างที่ปรากฏอยู่ในสิ่งที่จะวัดนั้น ๆ เช่น วัดความสามารถทางสมอง วัดคุณสมบัติทางกายภาพ การวัดเป็นขบวนการที่กว้างขวางมากกว่าการทดสอบ การวัดผลการศึกษา มักจะใช้กับสิ่งซึ่งต้องตีความหมายของผลมากกว่าการสอบ เพียงเล็งถึงตัวผู้เข้ารับการสอบมากกว่าการสอบ

3. การประเมิน (Evaluation) เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับคุณภาพ พบว่า ความจริงที่เป็นอยู่กับการวัดหลาย ๆ อย่าง การประเมินจะมีประโยชน์ มากก็ต่อ เมื่อได้ข้อมูลที่ถูกต้องแน่นอน

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2523: 116 - 117) กล่าวถึง ความหมายและหลักการวัดและประเมินผลสรุปได้ว่า การวัด หมายถึง การกำหนดค่าที่เป็นจำนวนตัวเลข เพื่อแทนคุณสมบัติของวัสดุ สิ่งของหรืออื่น ๆ ตามกฎเกณฑ์ของคุณสมบัติเหล่านั้น ซึ่งในการวัดทางการศึกษาเรามุ่งวัดในสิ่งที่เป็นนามธรรม จึงจำเป็นต้องอาศัยการวัดทางอ้อมและวิธีการวัดเป็นไปด้วยความซับซ้อนสำหรับคำว่า ประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งของหรือการกระทำใด ๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน จึงเห็นได้ว่าการวัดและประเมินผลมีความสัมพันธ์กันอย่างเด่นชัดที่ว่า การวัดนั้น เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผล

ฉะนั้นการประเมินผลจึงต้องอาศัยการวัดผลมาก่อนอย่างแน่นอนและการประเมินผลที่ดี ถูกต้อง แม่นยำ จะต้องมีการวัดผลที่ดีเป็นพื้นฐานเสียก่อนและยิ่งวัดหลาย ๆ วิธี วัดให้ครอบคลุมทั่วถึงและวัดได้ต่อเนื่องกันไป เสร็จแล้วจึงนำผลการวัดมารวมสรุปทำให้การประเมินผลใกล้เคียงกับความจริงมากที่สุด

กานดา พูนลาภทวี (2528: 3) ได้กล่าวถึง จุดประสงค์ที่สำคัญในการวัดและประเมินผล มีดังนี้

1. จัดตำแหน่ง (Placement) เป็นการศึกษาว่านักเรียนแต่ละคนมีความรู้หรือทักษะพอเพียงที่จะเริ่มบทเรียนหรือไม่ ซึ่งผลที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ในการจำแนกประเภท (Classification) ว่านักเรียนมีพื้นฐานอย่างไร เก่งปานกลาง หรืออ่อน
2. วินิจฉัย (Diagnostic) ซึ่งจะช่วยให้ทราบจุดเด่น จุดด้อยของนักเรียนแต่ละคน เป็นแนวทางให้ครูปรับปรุงวิธีการสอนและสามารถซ่อม เสริมให้นักเรียนแต่ละคนได้อย่างถูกต้อง
3. เปรียบเทียบความสามารถของตัวเด็กเอง (Assessment) เป็นการประเมินว่านักเรียนมีความงอกงามมากน้อยเพียงใด วิธีนี้จะใช้การทดสอบ 2 ครั้ง แล้วนำผลที่ได้จากการทดสอบมาเปรียบเทียบกัน
4. เพื่อนำไปใช้ทำนาย (Prediction) ผลจากการสอบจะแนะแนวทางในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ ช่วยในการทำนายว่าควรจะไปในทิศทางใดจึงจะประสบความสำเร็จ
5. เพื่อนำไปใช้ประเมินค่า (Evaluation) โดยจะประเมินผลหลังจากการเรียนการสอนสิ้นสุดลง ผลจากการวัดจะเป็นแนวทางในการให้ระดับคะแนน

ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยก็ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการวัดและประเมินผลไว้ให้ชัดเจน เช่นเดียวกัน เพื่อจะได้้นำผลที่ได้มาพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การวัดและประเมินผลในวิชาภาษาไทยนั้น มีวัตถุประสงค์ตามที่ สุจริต เพียรชอบ (2530: 257 - 258) กล่าวไว้สรุปได้ดังนี้

1. เพื่อทดสอบพื้นฐานความรู้ทางภาษาไทยของนักเรียนก่อนลงมือสอน เพื่อที่ครูจะได้จัดการเรียนการสอนได้ถูกต้องเหมาะสม
2. เพื่อแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มตามความสามารถทางภาษาของนักเรียน
3. เพื่อวัดพัฒนาการและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียน
4. เพื่อให้ครูผู้สอนทราบว่า การสอนของตนมีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะได้ปรับปรุงการสอนของตนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น
5. เพื่อให้ นักเรียนทราบผลการเรียนของตนเป็นระยะ ๆ เป็นการทราบความก้าวหน้าและความบกพร่องของตนเองและปรับปรุงวิธีการเรียนของตน เพื่อให้ได้ผลการเรียนดียิ่งขึ้น
6. เพื่อช่วยให้ครูพิจารณาว่านักเรียนแต่ละคนมีข้อบกพร่องทางการเรียนภาษาไทยในด้านใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ช่วยแก้ไขและสอนเสริมให้ดีขึ้น
7. เพื่อสร้างความสนใจให้นักเรียนเกิดความสนใจและมีความกระตือรือร้นในการเรียน
8. เพื่อทราบทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนภาษาไทยและหาทางให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีขึ้น
9. เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนภาษาไทยของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้คำปรึกษาในด้านการเลือกวิชาเรียนในสาขาวิชาภาษาไทยต่อไป
10. เพื่อปรับปรุงการทดสอบและข้อทดสอบให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

การวัดและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ สามารถวัดได้ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงนั้น สุจริต เพียรชอบ (2531: 266 - 268) ได้กล่าวไว้ว่า ควรใช้วิธีวัดผลหลาย ๆ วิธีประกอบกัน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การถามตอบปากเปล่า
2. การสอบปากเปล่า
3. การสัมภาษณ์
4. การสนทนา โดยครูสนทนากับนักเรียนหรือให้นักเรียนสนทนาหน้าชั้น
5. การอภิปราย
6. การประชุมกลุ่มย่อย
7. การสังเกตขณะที่นักเรียนร่วมกิจกรรม
8. การใช้แบบสอบถาม
9. ให้นักเรียนทำรายงานและเสนอผลการค้นคว้า
10. การใช้มาตราส่วนประเมินค่า
11. การบันทึกพฤติกรรมทางภาษาของนักเรียน
12. วัดผลโดยใช้แผนภูมิแสดงเกณฑ์ต่าง ๆ ที่วางไว้
13. การสอบข้อเขียน ข้อสอบที่ใช้ควรมีทั้งแบบปรนัยและอัตนัย

สมพร มั่นตะสูตร (2526: 272 - 273) ได้เสนอหลักการวัดและประเมินผล การสอนภาษาไทย และวิธีวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนภาษาไทย สรุปได้ดังนี้

1. ควรหาทางวัดผลจากพฤติกรรมจะวัดได้ใกล้เคียงที่สุด ในการวัดนั้นยึด วัตถุประสงค์ของการสอนและบทเรียน เป็นสำคัญ
2. พยายามหาทางวัดผลด้วยการให้ทำงานในเวลาจำกัดให้มากที่สุด โดยวัดจากผลงานที่ทำ และหลีกเลี่ยงการคัดลอกงานส่ง
3. ต้องวางจุดมุ่งหมายที่แน่นอน เสมอว่าต้องการวัดอะไร จะวัดความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การวิเคราะห์ หรือสังเคราะห์ ฯลฯ
4. หากทำได้ควรทำตารางวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อหาสัดส่วนในการออกข้อทดสอบแต่ละด้าน
5. หากมีการวิเคราะห์ข้อทดสอบบ่อย ๆ จะได้เกณฑ์ทดสอบมาตรฐานซึ่ง ทำให้วัดและประเมินผลได้ใกล้เคียงความเป็นจริงมากขึ้น

แม้ว่าครูภาษาไทยจะใช้ความพยายามในการวัดและประเมินผลการเรียน เพื่อให้ได้ผลตรงกับความจริงและใช้วิธีการวัดผลหลาย ๆ วิธี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุดก็ตาม การวัดและประเมินผลก็ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ซึ่งในเรื่องนี้ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2529: 12) ได้รวบรวมปัญหาในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนระดับมัธยมศึกษา สรุปได้ว่า

1. ครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการประเมินผลการเรียนระดับมัธยมศึกษา ขาดศรัทธาในการวัดและประเมินผลแบบอิง เกณฑ์ หรืออิงวัตถุประสงค์ ขาดความรู้ความสามารถในการสร้าง เครื่องมือในการประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์ การเรียนรู้โดยเฉพาะ เครื่องมือวัดในความรู้สึกหรือจิตอารมณ์ และขาดความรู้ความสามารถในเทคนิคการวิเคราะห์ข้อสอบ การสร้างธนาคารข้อสอบ การเขียนข้อสอบตามลักษณะเฉพาะ และการสร้างข้อสอบมาตรฐาน

2. ระเบียบการประเมินผลการเรียนมีลักษณะอุดมคติมาก เมื่อเทียบกับความสามารถของครูในด้านการวัดและประเมินผลการเรียน โดยเฉพาะเกี่ยวกับระเบียบการให้โอกาสนักเรียนสอบแก้ตัวได้ไม่จำกัด (ได้มีการเปลี่ยนแปลงในระเบียบฉบับ พ.ศ.2529 แล้ว) ซึ่งอาจมีผลข้างเคียงทำให้นักเรียน เป็นผู้ไม่มีความรับผิดชอบ

3. เอกสารเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนมีไม่เพียงพอ อีกทั้งมีการเปลี่ยนแปลงระเบียบจนทำให้ผู้ปฏิบัติ แม้แต่ฝ่ายวิชาการหรือฝ่ายทะเบียนวัดผลของโรงเรียนก็ยังสับสนยิ่งในกรณีผู้สอนด้วยแล้ว ย่อมสับสนเป็นทวีคูณ

4. การให้อำนาจการประเมินผลการเรียนแก่ครูและกลุ่มโรงเรียน เป็นสิ่งที่ถูกต้อง แต่กลุ่มโรงเรียนยังขาดผู้รู้ ผู้ช่วยเหลือในด้านนี้ ทำให้ครูประสบปัญหาในการปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการประเมินผลการเรียนค่อนข้างมาก

ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยมีบทบาทในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนตามที่ กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา (2532: 37) ได้กำหนดไว้ว่า "ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนควรเป็นแหล่งกลางของครูในจังหวัด มาพบปรึกษาหารือเพื่อแก้ปัญหา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลการเรียน"

ดังนั้น เพื่อเป็นการช่วยลดปัญหาในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยควรจัดหรือดำเนินการตามบทบาทที่ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ซึ่งสรุปเป็นข้อดังนี้

1. อบรม ชี้แจงระเบียบการวัดและประเมินผลวิชาภาษาไทยของกระทรวง
ศึกษาธิการ

2. แนะนำวิธีการวัดผลที่หลากหลายเพื่อให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้
3. ช่วยเหลือในการสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร
4. จัดประชุม อบรม วิธีการออกข้อสอบแบบต่าง ๆ
5. ให้คำแนะนำในการวางหลักเกณฑ์การเก็บคะแนนระหว่างภาคและ

ปลายภาค

6. ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการและวิธีการในการให้ระดับคะแนน
7. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูภาษาไทยจัดทำแบบทดสอบมาตรฐานระดับ

โรงเรียนและระดับกลุ่มโรงเรียน

8. ให้คำแนะนำแก่ครูภาษาไทยเกี่ยวกับเทคนิคการประเมินผลระหว่าง

ภาคเรียน

9. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริมวิชาภาษาไทย
10. ช่วยครูแก้ปัญหาเรื่องการสอบแก้ตัวของนักเรียน

ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยควรเป็นผู้ประสานงานระหว่าง
โรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดในการขอความร่วมมือเพื่อจัดดำเนินการกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพ
การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนภาษาไทยตามวิธีการต่าง ๆ ดังกล่าว

5. ด้านการนิเทศและพัฒนาบุคลากร

การนิเทศและพัฒนาบุคลากร เป็นกิจกรรมที่จำเป็นต้องจัดขึ้นในทุกหน่วยงาน เพื่อ
เป็นการส่งเสริมบุคลากร และเพื่อให้งานของหน่วยงานเจริญก้าวหน้า มีประสิทธิภาพสูงขึ้น
เพราะพฤติกรรมของคนในหน่วยงานมีอิทธิพลต่อความเจริญของหน่วยงาน ดังที่ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์
(2525: 207) กล่าวว่า "พฤติกรรมของคนในหน่วยงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผล
ของงาน อันจะเป็นเหตุให้หน่วยงานเจริญก้าวหน้า ล้าหลัง หรือเสื่อมถอยลงได้"

การนิเทศและพัฒนาบุคลากรเป็นการแก้ไข ส่งเสริม ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง
พฤติกรรมของบุคลากรในหน่วยงาน เพื่อให้มีคุณภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งกระทำได้ด้วยเทคนิค
วิธีการหลายอย่างด้วยกัน ในทางการศึกษานั้นบุคลากรที่ต้องนิเทศและพัฒนา คือ ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่

ให้การศึกษาในโรงเรียน เพื่อให้ครูปฏิบัติงานสอนให้มีประสิทธิภาพ เพราะไม่มีหลักประกันได้ว่า ครูที่ผ่านสถาบันฝึกหัดครูหรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มาแล้วจะมีคุณภาพคงที่ตลอดไป การนิเทศและ พัฒนาบุคลากรในโรงเรียนมีความจำเป็นต่อการพัฒนาการเรียนการสอน ดังที่ เจอร์รี่ จี กัฟฟ์ (Jerry G. Guff, 1975: 8 - 16) กล่าวถึงการพัฒนาครูว่า

การพัฒนาตัวอาจารย์เป็นการพัฒนาความก้าวหน้าของบุคลากรในด้านความรู้ ทักษะ การรับรู้เทคนิคต่าง ๆ ในการเรียนการสอน รวมทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์กับนักศึกษา และเพื่อนร่วมงาน อาจารย์ที่ทำงานในสถาบันมานาน จำเป็นต้องปรับปรุงสมรรถภาพ ในการทำงาน การถ่ายทอดความรู้ เพิ่มความสนใจ และความสามารถประจำตัว เพื่อช่วยให้ครูตื่นตัวในวิชาชีพของตน โดยเฉพาะในเรื่องการเรียนการสอน

วิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และในบาง สาขาวิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรระดับอุดมศึกษาด้วย จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอน จะต้องศึกษาหาความรู้ และปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ดังที่ บรรเทา กิตติศักดิ์ (2526: 297) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการนิเทศการสอนภาษาไทยว่า ภาษาไทยเป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญในหลักสูตรมัธยมศึกษา กำหนดให้เป็นวิชาบังคับ เพราะเป็น เครื่องมือสำหรับสื่อสารในสังคมที่จะสร้างความเข้าใจให้ตรงกัน การสร้างความเป็นน้ำหนึ่ง ใจเดียวของคนในชาติและยังเป็นปัจจัยสำคัญของการประกอบอาชีพ การถ่ายทอดวัฒนธรรมเป็น เครื่องมือของการศึกษาและการปกครอง ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีระเบียบแบบแผน และเป็น วัฒนธรรมของชาติที่จะต้องรักษาไว้ ซึ่งการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาให้ได้ผลดี บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรนั้น จำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงการเรียนการสอนอยู่ตลอดเวลา โดยนำเอาการนิเทศศึกษามาใช้ ด้วยเหตุผลหลายประการ สรุปได้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงของภาษา ภาษาไทยไม่ได้ยู่คงที่มีการเปลี่ยนแปลง ตลอดเวลาทั้งรูปคำ เสียงของคำ ความหมาย สำนวนโวหารและการใช้ภาษา
2. การเปลี่ยนแปลงของหลักสูตรและหนังสือเรียน เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ เป็นผลให้หนังสือเรียนต้องเปลี่ยนแปลงไปตามหลักสูตร ซึ่งก่อให้เกิดความยุ่งยากแก่ครูในการปฏิบัติการสอน การนิเทศการศึกษาจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วย พัฒนาครูภาษาไทยให้สามารถปรับปรุงการสอนให้ตรงตามหลักสูตร และใช้หนังสือเรียนที่ เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ความเจริญและการพัฒนาในด้านการสอน เนื่องจากความเจริญทางด้านการศึกษาก็คือผลมาจากการศึกษาค้นคว้าวิจัย เช่น การสอนเป็นคณะ การจัดศูนย์การเรียน การใช้บทเรียนสำเร็จรูป ฯลฯ ตลอดจนวิธีการสอนต่าง ๆ ครูภาษาไทยจะต้องนำแนวคิดและวิธีการมาพัฒนาการสอนของตน จำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญและมีประสบการณ์มาให้การอบรมแก่ครู เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียน

4. ปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยที่ครูและนักเรียนประสบ จำเป็นจะต้องให้ความช่วยเหลือ และปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้

5. โรงเรียนขาดความพร้อมทั้งด้านบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการสอนภาษาไทย และขาดเครื่องอำนวยความสะดวกในการสอน

6. การให้ความช่วยเหลือแก่ครูใหม่ เพื่อช่วยให้ครูใหม่สามารถปรับตัวในการปฏิบัติงานได้ดีขึ้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างให้เกิดความมั่นใจในการสอนดียิ่งขึ้น

สุจริต เพียรชอบ (2531: 8) ได้จำแนกปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทย ออกเป็นด้านต่าง ๆ สรุปเป็นข้อได้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. ปัญหาเกี่ยวกับกลวิธีการสอน
3. ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน
4. ปัญหาเกี่ยวกับครู
5. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน

นอกจากนี้ ศักดา สุวรรณโชติ (2525: 22) ยังกล่าวไว้อีกว่า ครูส่วนใหญ่ มักจะมีข้อบกพร่องของตนเองที่มองไม่เห็น และไม่คำนึงถึงความบกพร่องนั้น ๆ ด้วย ครูยังมีความเห็นว่าความพร้อมของครูมีผลต่อการสอน แต่ครูก็มีปัญหาส่วนตัวซึ่งทำให้ไม่อาจอุทิศตนเพื่อทำการสอนได้โดยสมบูรณ์

จากปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ จำเป็นจะต้องมีการนิเทศการสอนภาษาไทยเพื่อปรับปรุงการสอนของครู เพราะการสอนที่ดีจะต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง ทั้งด้านการปรับปรุงหลักสูตรภาษาไทยให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม การปรับปรุงวิธีการสอนให้ทันต่อ

ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ การใช้สื่อการสอนให้มีประสิทธิภาพ การวัดผลการเรียนการสอน และการสอนซ่อม เสริมแก่นักเรียน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาไทยให้ดียิ่งขึ้น

รฐปะนิย นาคทรพรพ (2530: 1 - 4) ได้กล่าวในการประชุมสัมมนาระดับชาติ เรื่องหลักสูตรมัธยมศึกษา เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ.2530 สรุปได้ว่า ภาษาไทยมีคุณค่าใหญ่หลวง โดยจำแนกเป็นข้อความคล่องจอง 8 ประการ คือ ใช้เป็นสื่อกลาง เสริมสร้างวัฒนธรรม สำแดง เอกลักษณ์ พิทักษ์เอกราช ประสาทวิทยา พัฒนาความคิด กอบกิจการงาน และประสานสามัคคี

จากความสำคัญของภาษาไทยดังกล่าว การสอนภาษาไทยเพื่อจะให้บรรลุผลตาม จุดประสงค์นโยบายของหลักสูตรที่กำหนดนั้น การนิเทศการสอนภาษาไทย เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องคำนึงถึงเป็นอย่างยิ่ง เพราะเหตุว่า การสอนภาษาไทยจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยเฉพาะหลักสูตรและวิธีสอน จะต้องพัฒนาตลอดเวลาเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน และพัฒนานักเรียนให้เกิดความเจริญงอกงาม ดังที่ บรรเทา กิตติศักดิ์ (2526: 297) ได้กล่าวว่า โรงเรียนจะต้องจัดให้มีการนิเทศการสอนภาษาไทยเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาไทย ในโรงเรียน ซึ่งจุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอนภาษาไทยสรุปได้ดังต่อไปนี้คือ

1. เพื่อช่วยให้ครูเข้าใจจุดประสงค์ของหลักสูตรภาษาไทย และดำเนินการสอน ได้บรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตร
2. ช่วยให้ครูวางแผนการสอนและสามารถพัฒนาวิธีสอนให้ได้ผลดี
3. ส่งเสริมให้ครูได้ทดลองวิธีการสอนใหม่ ๆ และใช้สื่อประกอบการสอน ให้ได้ผล
4. ช่วยแก้ปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทย และช่วยให้ครูได้เห็นแนวทาง ในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง
5. ช่วยให้ครูเข้าใจความต้องการและความสามารถของนักเรียน และจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียน
6. ช่วยประเมินผลการเรียนของนักเรียน เพื่อครูจะได้ทราบจุดดีและจุดอ่อน ของนักเรียน และจัดโครงการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาการเรียนภาษาไทย และโครงการ ส่งเสริมนักเรียนที่เรียนดี
7. ช่วยให้ครูใหม่ได้เข้าใจวิธีการสอนและโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน และพัฒนาทักษะการสอน

8. ช่วยเหลือครูที่ทำการสอนภาษาไทยมานานแล้ว ให้สามารถพัฒนาความรู้ความสามารถในการสอนให้ดียิ่งขึ้น

9. ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้ร่วมกิจกรรมทางภาษาไทยในโรงเรียนในชุมชน ตลอดจนสร้างเสริมความสามัคคีกลมเกลียวในหมู่คณะ

10. ส่งเสริมให้ครูภาษาไทยมีความเจริญงอกงามในอาชีพ และสร้างเสริมทักษะลักษณะความเป็นผู้นำในอาชีพของตน

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอนภาษาไทยจึงอยู่ที่การพัฒนา และช่วยเหลือครูภาษาไทยให้มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนางานด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สร้างความมั่นใจในการสอนภาษาไทย ผลของการนิเทศอยู่ที่ตัวนักเรียนจะได้รับการพัฒนาให้เกิดความเจริญงอกงามตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรต่อไป

สำหรับกิจกรรมการนิเทศนั้น นับว่ามีความสำคัญมาก เพราะเป็นเสมือนเครื่องมือที่จะทำให้การนิเทศการศึกษานั้นประสบผลสำเร็จ เป็นขั้นตอนที่ผู้นิเทศลงมือปฏิบัติต่อผู้รับการนิเทศ หรือเป็นผู้จัดให้เกิดการนิเทศขึ้น

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2525: 266 - 270) ได้เสนอกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ สรุปได้ดังนี้

1. การปรุมนิเทศครูใหม่
2. จัดบริการทางด้านการสอน
3. จัดให้ครูใหม่สังเกตการสอนของครูอาวุโส
4. สังเกตการสอนในชั้น
5. จัดให้ครูได้เยี่ยมดูการสอน และการดำเนินงานของโรงเรียนอื่น
6. จัดเยี่ยมเยียนการสอนของครูชั้นอื่น ๆ ทั้งระดับเดียวกันและต่างระดับ
7. จัดให้มีการสาธิตการสอนจากครูผู้มีประสบการณ์
8. จัดให้มีการร่วมมือช่วยเหลือกันในระหว่างกลุ่มโรงเรียนทางด้านวิชาการ
9. จัดสัปดาห์แห่งความก้าวหน้าทางวิชาการ
10. จัดให้มีกลุ่มอภิปรายย่อย ๆ ตามความสนใจของครู
11. จัดประชุม อบรม ในภาคฤดูร้อน

12. ส่งครูไปร่วมในการอบรมต่าง ๆ เมื่อมีกำลังและโอกาส
13. รับวารสารวิชาการต่าง ๆ ไว้ให้ครูได้ศึกษา ค้นคว้า
14. แนะนำครูให้เข้าเป็นสมาชิกทางวิชาการต่าง ๆ
15. ให้คำปรึกษาหาหรือปัญหาส่วนตัวและด้านวิชาการแก่ครู
16. สนับสนุนให้ครูไปศึกษาเพิ่มเติม
17. สร้างบรรยากาศทางวิชาการให้เกิดขึ้นในหมู่ครู
18. ส่งเสริมให้ครูเขียนบทความทางวิชาการไปลงวารสารต่าง ๆ
19. นำครูไปทัศนศึกษา
20. จัดรายการเล่าสู่กันฟัง หรือเขียนสู่กันอ่าน

ในด้านการนิเทศและพัฒนาบุคลากร กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงบทบาทของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนในส่วนของงานในด้านนี้ว่า "ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนควรเป็นแหล่งกลางในการประสานงาน จัดอบรม ดูงานในเรื่องที่เป็นปัญหา และสนใจร่วมกันของครูในหมวดหรือสายวิชาเดียวกัน"

ดังนั้นศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยจึงควรมีบทบาทในด้านการนิเทศ และพัฒนาบุคลากร ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด สรุปเป็นข้อดังนี้

1. จัดประชุมปรึกษาหาหรือเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยในแต่ละระดับหรือแต่ละรายวิชา
  2. ประสานงานกับหน่วยศึกษานิเทศก์ เพื่อช่วยปรับปรุงการสอนของครู
  3. จัดให้ครูในจังหวัดเดียวกันสาธิตการสอนแก่เพื่อนครูโรงเรียนอื่น
  4. ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้
  5. สนับสนุนให้ครูไปศึกษาเพิ่มเติมในบางรายวิชาที่วิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ
  6. ให้คำแนะนำและส่งเสริมในเรื่องการศึกษาต่อ เพื่อเพิ่มพูนวิทยฐานะของครู
- ภาษาไทย
7. ช่วยเหลือ แนะนำ หรือแก้ปัญหาทางวิชาการแก่ครูภาษาไทย
  8. เผยแพร่ข่าวสารหรือผลงานทางวิชาการใหม่ ๆ แก่ครูภาษาไทย
  9. สำรวจปัญหาและความต้องการของครูภาษาไทยก่อนจัดประชุมหรืออบรม

10. เชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันต่าง ๆ มาให้ความรู้ในด้านภาษาไทยแก่ครู

กิจกรรมด้านการนิเทศและพัฒนาบุคลากรนี้ ถ้าได้มีการปฏิบัติอย่างจริงจังในจังหวัดโดยมีศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย เป็นผู้ประสานงาน ก็จะช่วยให้ครูมีความกระตือรือร้นในการที่จะพัฒนาการทำงานของตน อันจะมีผลทำให้การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้น

6. ด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการและติดตามผลการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ

การวางแผน เป็นกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งของการทำงาน ช่วยให้งานดำเนินไปตามจุดหมาย รวดเร็ว ประหยัด และมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการทำงานให้ได้ผลดีจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนให้รัดกุมและรอบคอบ

สนานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์ (2524: 9) ได้ให้ความหมายของการวางแผนว่า "การวางแผน เป็นกระบวนการกำหนดทางเลือกที่จะดำเนินการในอนาคต เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยวิธีการที่ให้ประโยชน์สูงสุด"

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ (2528: 2) กล่าวว่า "การวางแผน เป็นกระบวนการที่ช่วยตัดสินใจในสิ่งที่จะดำเนินการในอนาคตอย่างเป็นระบบระเบียบ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ภายใต้เงื่อนไข ระยะเวลา และทรัพยากร"

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526: 1) ได้สรุปความหมายของการวางแผนไว้ว่า "การวางแผนคือ การคิดหาทางเลือกล่วงหน้าที่ดีที่สุดในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัด และให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด โดยการดำเนินการตามขั้นตอนอย่างมีระบบแผน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้"

สรุปได้ว่า การวางแผน เป็นกระบวนการที่กำหนดทางเลือกเพื่อดำเนินการปฏิบัติไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ในอนาคต เพื่อความรวดเร็ว ประหยัด และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

ในการทำงานในปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า การวางแผน เป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญยิ่งต่อการบริหารงานขององค์กร สมพงษ์ เกษมสิน (2523: 23) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนไว้ สรุปได้ดังนี้

1. ช่วยให้การบริหารงาน เป็นไปอย่างสอดคล้องกัน เกิดการทำงานเป็นหมู่คณะ เกิดความสามัคคี
2. การปฏิบัติงานตามแผนย่อมก่อให้เกิดการประหยัดทั้งกำลังเงิน กำลังคน และ เวลา
3. ช่วยให้การดำเนินงาน เป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ
4. ช่วยให้การตรวจสอบและติดตามประเมินผล เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ
5. ช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาให้น้อยลง โดยเฉพาะการใช้เทคนิคการมอบอำนาจหน้าที่ (Delegation of Authority) จะได้ผลดีมาก
6. จะสามารถระดมกำลังคนและทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์กรมาใช้ได้อย่างได้ผลทั่วถึง
7. ช่วยให้การขยายงานและปรับปรุงองค์กร เป็นไปได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

สนานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์ (2524: 10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนไว้สรุปได้ดังนี้

1. ช่วยให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด เนื่องจากมีการวิเคราะห์ทางเลือก เพื่อให้ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด แต่ได้ประโยชน์สูงสุด
2. ช่วยให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากมีการกำหนดจุดมุ่งหมายที่แน่นอน เป็นแนวทางให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาท เพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน
3. ช่วยลดความขัดแย้งในองค์กรหรือหน่วยงาน ช่วยให้การดำเนินงานไม่สับสนซับซ้อน
4. ช่วยให้ผู้บริหารสามารถคาดคะเนปัญหาหรืออุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นได้ และสามารถแก้ไขสถานการณ์ได้ทันทั่วทั้งที่

5. ทำให้สามารถควบคุมงานได้อย่างมีระบบและไม่เกิดผลในทางลบ
6. ช่วยให้การพัฒนาหรือแก้ปัญหาในองค์กร เป็นไปอย่างทันเหตุการณ์
7. ช่วยให้การพัฒนาทุกด้านทุกระดับสอดคล้องกัน เป็นการลดความซ้ำซ้อน

ในการใช้ทรัพยากร

8. ช่วยให้เกิดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่มีกิจกรรมคล้ายคลึงกัน เพื่อ เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน
9. ช่วยให้องค์กรหรือหน่วยงานสามารถกำหนดอนาคตของตนเองได้

ในการทำงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยจำเป็นต้องมีการวางแผนร่วมกันระหว่างครูที่เป็นกรรมการซึ่งมาจากโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัด เพื่อให้การปฏิบัติงาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และการวางแผนงานที่ดีก็จะช่วยควบคุมการทำงานให้ เป็นไปตามเป้าหมายด้วย หากไม่มีการวางแผนร่วมกันก็จะไม่มีการประสานงานกัน ระบบ การทำงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยก็จะล้มเหลว ดังนั้นทุกฝ่ายจึงควร ร่วมมือร่วมใจกันนับตั้งแต่ผู้บริหารโรงเรียนที่กรมสามัญศึกษาประกาศตั้งให้เป็นศูนย์พัฒนาการเรียน การสอนวิชาภาษาไทย ซึ่งมีตำแหน่งเป็นประธานอนุกรรมการของศูนย์ฯ คณะอนุกรรมการซึ่ง ประกอบด้วยครู อาจารย์จากโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัด รวมทั้งหน่วยศึกษานิเทศก์ ฝ่ายวิชา ภาษาไทย กรมสามัญศึกษาด้วย เพราะบุคลากรทุกฝ่ายดังกล่าวจะมีส่วนช่วยผลักดัน หรือสนับสนุน ให้ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยดำเนินการไปได้ด้วยความราบรื่น หรือล้มเหลวทั้งสิ้น

ในการจัดทำแผนงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยนั้น อาจจะ ประยุกต์ใช้การวางแผนงานของกลุ่มโรงเรียน ซึ่งหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2530 : 17) ได้เสนอแนะไว้ สรุปได้ดังนี้

1. ขั้นตอนวางแผน ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยต้องกำหนดเป้าหมาย ว่า ศูนย์ฯ ต้องการทำอะไร เพื่อให้ได้อะไร ลักษณะของเป้าหมายต้องสอดคล้องกับนโยบาย ต้องชัดเจนและเจาะจง วัดผลได้ เหมาะสมกับเวลาและโอกาส ไม่ขัดต่อระเบียบแบบแผนและ กฎหมาย
2. ขั้นตอนปฏิบัติตามแผน จะสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับคณะกรรมการบริหาร ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยและสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ผู้ปฏิบัติตามแผน

ต้องศึกษาแผนงานให้เข้าใจ และชี้แจงให้ผู้ร่วมงานทราบโดยทั่วกัน ต้องมีการตรวจสอบ ติดตาม ผลเป็นระยะ ๆ และรายงานให้ผู้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้องทราบ

3. **ขั้นประเมินผล** ระหว่างการดำเนินงานควรมีการประเมินผล เป็นขั้นคั่น ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ การประเมินอาจใช้วิธีสังเกต ตรวจสอบ สัมภาษณ์ ประชุม แล้วแต่ ความเหมาะสม และควรมีการบันทึกผล อุปสรรค วิธีแก้ไขไว้ทุกตอน เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุง การดำเนินงาน

การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในทุกด้าน ต้อง อาศัยการวางโครงการและการจัดทำแผนปฏิบัติงานและมาตรฐานในการประเมินโครงการของ ศูนย์ฯ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย และการเสริมสมรรถภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในด้านต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ ดังนี้

1. งานวิจัยในประเทศ

ศศิยา โสรัสมุขะโต (2524: 85 - 87) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความต้องการ การนิเทศของครูภาษาไทย ในโรงเรียนมัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของครู" โดย รวบรวมข้อมูลจากครูสอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนรัฐบาล ผลการวิจัยพบว่า ครูภาษาไทยต้องการ การนิเทศสูงสุดในด้านต่อไปนี้เป็นคือ จัดหาคู่มือครูแก่ครูผู้สอนวิชาก่อนที่จะถึงเวลาเปิดเรียนชี้แจงให้ เข้าใจความหมายและความสำคัญของจุดประสงค์ทั่วไป จัดให้มีการประชุมปฏิบัติการครูที่สอนวิชา เดียวกัน เพื่อเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในวิชานั้น ๆ ร่วมกัน จัดหาคู่มือหนังสือวิชาภาษาไทย แก่ครูที่สอน จัดหาเอกสารและหนังสือเกี่ยวกับวิธีการและเทคนิคการสอนแก่ครู จัดหาหนังสือ เกี่ยวกับภาษาไทยมาไว้ในห้องสมุด แนะนำเทคนิคในการสร้างข้อสอบแบบต่าง ๆ ให้สอดคล้อง กับความมุ่งหมายและให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด ส่งเสริมงบประมาณในการจัดกิจกรรม และ หนังสือทางวิชาภาษาไทย ให้แก่ครู เพื่อใช้ค้นคว้าและเพิ่มพูนความรู้

มานิตา ศรีสาคร (2525: 147 - 149) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "โครงการเสนอจัดตั้งศูนย์วิทยบริการการเรียนการสอนภาษาไทย ในวิทยาลัยครูเทพสตรี" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของอาจารย์ในวิทยาลัยครู อาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา และนักเรียนฝึกสอน ในเรื่องการใช้สื่อการสอน อุปสรรคและปัญหาที่พบ และเสนอโครงการจัดตั้งศูนย์วิทยบริการในวิทยาลัยครูเทพสตรี โดยส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์ภาษาไทยในวิทยาลัยครูเทพสตรี 16 คน อาจารย์ภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา 107 คน และนักศึกษาฝึกสอนวิชาภาษาไทย 50 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ มีขณิกเลขคณิต ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ภาษาไทยวิทยาลัยครูเทพสตรีและโรงเรียนมัธยมศึกษาตลอดจนนักศึกษาฝึกสอนส่วนใหญ่มีและใช้สื่อการสอนประเภทสิ่งพิมพ์ สื่อการสอนประเภทอุปกรณ์ และสื่อการสอนประเภทวิธีการและกิจกรรม และมีความเห็นว่าสื่อการสอนประเภทสิ่งพิมพ์มีความสำคัญและต้องการใช้มากที่สุด หือหนังสือหลักสูตร ในด้านปัญหาการใช้สื่อการสอนพบว่า ขาดงบประมาณการจัดซื้อ ขาดความรู้ความชำนาญในการผลิต สื่อการสอนมีจำนวนจำกัด โรงเรียนไม่พร้อมที่จะใช้สื่อการสอน ขาดเจ้าหน้าที่ช่วยบริการการใช้สื่อการสอน ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิทยบริการการเรียนการสอนภาษาไทยในวิทยาลัยครูเทพสตรี อาจารย์ภาษาไทยและนักศึกษาฝึกสอนมีความเห็นว่าควรจัดตั้งและบริการที่ต้องการได้จากศูนย์มากที่สุด คือ บริการให้ยืมสื่อการสอนวิชาภาษาไทย การจัดทำรายชื่อสื่อการสอนต่าง ๆ ให้เป็นระบบ ตลอดจนการรวบรวมเทปบันทึกเสียงเกี่ยวกับวิชาภาษาไทย

สุลี ชัชวาลกิจ (2526: 54 - 57) ได้วิจัยเรื่อง "โครงการเสนอเพื่อจัดกิจกรรมเสริมทักษะภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร" โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 3 ชุด เพื่อใช้กับผู้บริหารจำนวน 44 คน ครูภาษาไทย 116 คน และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 390 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรจากโรงเรียนรัฐบาล 20 โรงเรียน ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมเสริมทักษะภาษาไทย มีการจัดกิจกรรมทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ภาษา หลักภาษา และวรรณคดี กิจกรรมที่จัดได้แก่ กิจกรรมเกี่ยวกับการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ปัญหาในการจัดกิจกรรมคือ ด้านเวลา สถานที่ อุปกรณ์ งบประมาณ และการขาดความสนใจของนักเรียน

จิรภา ลิ้มป์เลิศเสถียร (2528: 95 - 98) ได้วิจัยเรื่อง "การนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2524 ไปใช้ในโรงเรียนรัฐบาล ในกรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูภาษาไทยและนักเรียนที่มีต่อสภาพการนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2524 ไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการบริหารและการบริการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลประเมินผล และเพื่อศึกษาความต้องการของผู้บริหาร ครูภาษาไทยและนักเรียนเกี่ยวกับการนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ไปใช้ โดยสร้างแบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด สำหรับกลุ่มตัวอย่างประชากร ผู้บริหาร 60 คน ครูภาษาไทย 120 คน และนักเรียน 400 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน เลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ในการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารและการบริการหลักสูตร ผู้บริหารและครูภาษาไทยมีความเห็นสอดคล้องกันว่า มีการดำเนินการด้านการเตรียมบุคลากร และด้านการบริหารการสอนอยู่ในระดับมาก ส่วนการดำเนินการด้านการจัดปัจจัยและสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยนั้น ผู้บริหารและครูภาษาไทยมีความเห็นสอดคล้องกันว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก แต่นักเรียนเห็นว่ามีการดำเนินการในด้านนี้อยู่ในระดับน้อย ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารและครูภาษาไทยมีความเห็นสอดคล้องกันว่า มีการดำเนินการตามหลักการ ด้านจุดประสงค์ของหลักสูตร ด้านโครงสร้าง และเนื้อหาวิชาอยู่ในระดับมาก แต่นักเรียนเห็นว่ามีการดำเนินการตามหลักการด้านโครงสร้างและเนื้อหาวิชาอยู่ในระดับน้อย ในการดำเนินการเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลทั้งผู้บริหาร ครูภาษาไทย และนักเรียนเห็นว่า ครูภาษาไทยได้ดำเนินการตามหลักการด้านการวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับมาก

ชินะพัทธ์ ชื่นแค้น (2528: 82 - 85) ได้วิจัยเรื่อง "แนวโน้มของหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในช่วงพุทธศักราช 2530 - 2540" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวโน้มของหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในช่วงพุทธศักราช 2530 - 2540 โดยใช้เทคนิคเดลฟาย กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นผู้เชี่ยวชาญสาขาการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา จำนวน 20 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า แนวโน้มของหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาไทยมีดังนี้คือ หลักสูตรภาษาไทยจะเป็นหลักสูตรแบบทฤษฎีที่แบ่งตามทักษะทั้ง 4 และ

หลักภาษา มีการสัมพันธ์ทักษะ และเน้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร มีแนวโน้มที่เป็นไปได้มาก
 หลักสูตรภาษาไทยจะมีจุดประสงค์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและความสามารถในการใช้ภาษา
 เพื่อการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม หลักสูตรภาษาไทยจะมีโครงสร้างที่แบ่งวิชาออกเป็น 2 ประเภท
 คือ วิชาบังคับ เพื่อให้เกิดความสามารถในการใช้ทักษะทางภาษาทั้ง 4 เพื่อการสื่อสาร และเพื่อ
 เป็นพื้นฐานทั้งสำหรับผู้ที่จะออกไปประกอบอาชีพ และผู้ที่ศึกษาต่อ กับวิชาเลือก เพื่อพัฒนาทักษะ
 และบุคลิกภาพของผู้เรียน ตามความสนใจและความถนัด หลักสูตรภาษาไทยจะมีเนื้อหาที่เป็นไป
 ตามจุดประสงค์ของหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องและเกิดสัมฤทธิ์ผลในการ
 สื่อสาร กิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยจะ เน้นการทำงาน เป็นกลุ่มกับการเรียนจากสังคม
 และสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน สื่อการสอนภาษาไทย หนังสือเรียนภาษาไทย จะมีเนื้อหา
 ที่ตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร สื่อการสอนอื่น ๆ จะใช้หนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนต่าง ๆ
 การประเมินผลการเรียนการสอนภาษาไทย มีแนวโน้มจะเป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตร
 วิธีการและเครื่องมือในการประเมินผลมีแนวโน้มจะใช้วิธีการและเครื่องมือหลาย ๆ แบบ
 เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผล มีแนวโน้มจะเป็นแบบอิงเกณฑ์ วัดตามจุดประสงค์

อรทัย พฤกษ์วัฒนานนท์ (2530: 30 - 31) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สภาพ
 สื่อการสอนและการใช้บริการสื่อการสอนของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ตามการรับรู้ของ
 เจ้าหน้าที่ศูนย์วิชาการและครูในกลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ"
 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพสื่อการสอนและการให้บริการสื่อการสอนของศูนย์วิชาการกลุ่ม
 โรงเรียนของเจ้าหน้าที่ศูนย์วิชาการและครูในกลุ่มโรงเรียน โดยใช้แบบสอบถาม 2 ชุด
 กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนจำนวน 91 คน ครูผู้สอนในกลุ่ม
 โรงเรียน 451 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 และค่าความถี่ ผลการวิจัยพบว่าด้านสื่อการสอนในศูนย์ได้รับจากส่วนกลางยังไม่ครบ มีบางส่วน
 ขำรุคและสูญหายไป ขาดแคลนสื่อการสอน สื่อการสอนที่มีไม่ตรงกับความต้องการของครู ด้าน
 การให้บริการพบว่า ประสพปัญหาการเดินทาง ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ ครูไม่สนใจใช้บริการของ
 ศูนย์การประเมินผลโดยทั่วไปพบว่า การดำเนินงานของศูนย์ช่วยให้การสอนของครูมีประสิทธิภาพ
 มากขึ้น

วัลย์ลีลา รัตนโอภาส (2530: 86,- 92) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความ
 ต้องการของครูสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา เกี่ยวกับการบริการของศูนย์พัฒนา

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของครูสอนภาษาอังกฤษเกี่ยวกับการบริการของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในด้านการจัดการฝึกอบรมครู การบริการสื่อการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมพิเศษ ผลการวิจัยพบว่า ในด้านการจัดการฝึกอบรมครู ครูสอนภาษาอังกฤษมีความต้องการมากที่สุดที่จะให้ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ จัดการฝึกอบรมเนื้อหาต่าง ๆ ทุกด้าน ได้แก่ เนื้อหาต้นหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาและหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ เนื้อหาต้นทักษะและเนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษ เนื้อหาต้นการดำเนินการเรียนการสอน เนื้อหาต้นการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน และเนื้อหาต้นการวัดและประเมินผล ส่วนลักษณะและรูปแบบการฝึกอบรมที่ต้องการมากที่สุดคือการอบรมแบบสาธิต การอบรมเชิงปฏิบัติการ การบรรยายและดูงานและการประชุมสัมมนา สำหรับระยะเวลาในการฝึกอบรมที่ต้องการมากที่สุดคือ 3 - 5 วัน และวิทยากรที่ต้องการมากที่สุดคือ เจ้าของภาษาที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ในด้านการบริการสื่อการเรียนการสอน ครูสอนภาษาอังกฤษมีความต้องการมากที่สุดที่จะให้ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษบริการสื่อการเรียนการสอนทุกประเภท และต้องการมากที่สุดที่จะให้มีระบบการบริการสื่อการเรียนการสอน ในด้านการจัดกิจกรรมพิเศษ ครูสอนภาษาอังกฤษมีความต้องการมากที่สุดที่จะให้ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจัดกิจกรรมพิเศษทุกอย่าง

สุณีย์ จันทนาวิวัฒน์ (2530: 101 - 105) ได้ศึกษากระบวนการวางแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนมัธยมศึกษาในส่วนกลางพบว่า โรงเรียนมีการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. ขั้นตอนการวางแผน โรงเรียนยังไม่มี การตั้งหน่วยงานวางแผน แต่มีการจัดระบบข้อมูล การเตรียมบุคลากร และกำหนดปฏิบัติงานในการวางแผน
2. ขั้นตอนการวางแผน มีการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความผันแปรของโรงเรียน ร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์และนโยบาย ให้หัวหน้าหมวดหรือหัวหน้างานจัดทำร่างโครงการแล้วเสนอเพื่อพิจารณาคัดเลือกตามความสำคัญและความเป็นไปได้
3. ขั้นตอนการนำแผนไปปฏิบัติ มีการเตรียมบุคลากร และมีการนิเทศให้คำแนะนำในการแก้ปัญหา และอุปสรรค
4. ขั้นตอนประเมินผล มีการติดตามประเมินผล เมื่อสิ้นสุดงานหรือโครงการ และรายงานผลให้ผู้บริหารทราบ

นอกจากนี้ได้ศึกษาปัญหาในการวางแผนพบว่า ชั้นก่อนการวางแผนมีปัญหาระดับมาก ชั้นการวางแผนมีปัญหาในระดับปานกลาง ชั้นนำแผนไปปฏิบัติมีปัญหาในระดับปานกลาง และชั้นประเมินผลมีปัญหาในระดับมาก

สมศิริ ชัยศุภมงคผลลาภ (2531: 121 - 125) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การนำเสนอโครงการพัฒนาสมรรถภาพของครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถภาพของครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยสร้างแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด สำหรับกลุ่มตัวอย่างประชากร ครูภาษาไทย 438 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความต้องการระดับมากในการพัฒนาสมรรถภาพด้านความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร ความรู้เสริมในเนื้อหาวิชาภาษาไทย การวางแผนการสอน วิธีการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผล บุคลิกภาพและเจตคติ การเสนอโครงการพัฒนาสมรรถภาพของครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วยโครงการย่อย 6 โครงการ ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นด้วยกับรายละเอียดของโครงการ

พจนีย์ สิงห์โตทอง (2532: 126 - 127) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การนำเสนอโครงการจัดตั้งศูนย์วิชาภาษาไทยประจำกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 7" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นและความต้องการในการจัดตั้งศูนย์วิชาการภาษาไทยประจำกลุ่มโรงเรียน และนำเสนอโครงการจัดตั้งศูนย์วิชาภาษาไทยประจำกลุ่มโรงเรียน ตัวอย่างประชากรเป็นผู้บริหารโรงเรียน 87 คน และครูภาษาไทย 420 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 7 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูภาษาไทยเห็นด้วยมากกับความมุ่งหมายของศูนย์วิชาการภาษาไทย สถานที่ที่เหมาะสม แหล่งงบประมาณที่ใช้ แหล่งและวิธีหาวัสดุอุปกรณ์ ส่วนระยะเวลาในการดำเนินงานจัดตั้งศูนย์วิชาการภาษาไทย ผู้บริหารและครูเห็นด้วยน้อย ผู้บริหารและครูภาษาไทยต้องการบริการจากศูนย์วิชาการภาษาไทยมากในด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการผลิต และการใช้สื่อการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร สำหรับความต้องการใช้สื่อการสอน ผู้บริหารและครูภาษาไทยต้องการใช้สื่อการสอนมาก

สุดา จุลเสวก (2533: 187 - 192) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การพัฒนาโครงการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในของหมวดวิชาภาษาไทย โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย และครูเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน และเพื่อพัฒนาโครงการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในของหมวดวิชาภาษาไทย โรงเรียนมัธยมศึกษา โดยส่งแบบสอบถามจำนวน 407 ฉบับไปยังกลุ่มประชากรจำนวน 129 โรงเรียน นำข้อมูลมาวิเคราะห์ผล การวิจัยสรุปได้ว่า ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย และครู มีความเห็นว่าการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในของหมวดวิชาภาษาไทยน้อยในด้านหลักสูตร สื่อการสอนและวิธีสอน ส่วนด้านเนื้อหา และหนังสือเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร การส่งเสริมสมรรถภาพทางวิชาการของครูภาษาไทย และการวัดและประเมินผล มีการจัดมาก

วิลาศ พุ่มพิมล (2534: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ เขตการศึกษา 9" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ เขต 9 ประชากรเป็นเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ จำนวน 69 คน ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ เขต 9 ได้ดำเนินงานในด้าน การเป็นสถานที่สำหรับครูวิทยาศาสตร์มาพบเพื่อปรึกษาหรือแก้ไขปัญหา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ด้านการจัดอบรมและดูงานในเรื่องที่เป็นปัญหาหรือสนใจร่วมกันของครูในหมวดวิทยาศาสตร์ ด้านการระดมทรัพยากร เพื่อส่งเสริมคุณภาพการสอนวิทยาศาสตร์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและนโยบายการจัดการศึกษา ตลอดจนด้านการรวบรวมข้อมูลที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักสูตร และกิจกรรมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับปานกลางสำหรับปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่พบคือ การขาดแคลนงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ห้องทำงานเฉพาะด้าน สื่อการเรียนการสอน เจ้าหน้าที่ไม่มีความรู้ ขาดเทคนิคและประสบการณ์ในการผลิตสื่อ นอกจากนั้นศูนย์ฯ ยังไม่สามารถกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการดำเนินงาน และไม่สามารถเชิญครู อาจารย์ที่ชำนาญการจากโรงเรียนที่เป็นสมาชิกมาเป็นกรรมการได้

2. งานวิจัยต่างประเทศ

โมฮินเดอร์ (โมนา) เซตี เจน (Mohinder (Mona) Sethi Jain 1985: 1253 A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การรับรู้ของครูในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายเกี่ยวกับศูนย์การศึกษาที่เลือกสรร" กลุ่มตัวอย่างประชากรได้แก่ ครูในระดับต่าง ๆ ดังกล่าวจำนวน 817 คน จากโรงเรียน 146 แห่ง ซึ่งอยู่ในตำบลต่าง ๆ ของรัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูเกือบทุกคนเห็นว่าหน้าที่แรกที่ศูนย์ศึกษาควรจัดทำคือ การจัดอบรมในเรื่องต่าง ๆ ที่ครูต้องการมากที่สุด เป็นอันดับแรก เพื่อเป็นการพัฒนาวิชาชีพครู โดยขอให้มีการให้ประกาศนียบัตรแก่ผู้จบการฝึกอบรมในแต่ละครั้งด้วย การจัดฝึกอบรมที่ศูนย์ฯ จัดขึ้นควรจะเป็นประโยชน์แก่ครูโดยตรง และเกี่ยวข้องกับการทำงาน และสามารถนำไปใช้ได้จริง นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะว่าก่อนที่จะมีการจัดการฝึกอบรม ควรได้สอบถามศูนย์การศึกษาอื่น ๆ เพื่อกำหนดขอบข่ายและเนื้อหาในการวางแผนการจัดการฝึกอบรมภายในให้แก่ครูประจำการในสิ่งที่ครูต้องการอย่างแท้จริง

ซาบีนา แฮสซาน่า สตีเฟ่น (Sabina Hassana Stephen 1986: 1830-A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ สมรรถภาพที่จำเป็นในการสอนเรียงความสำหรับครูภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาในไนจีเรีย โดยรวบรวมข้อมูลจากครูภาษาอังกฤษ จำนวน 88 คน ที่สุ่มจาก 28 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ในการสอนเรียงความครูควรมีความรู้ในเรื่องหน้าที่ และความหมายของภาษา กระบวนการเขียน ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ วิธีสอน และแนวคิดเกี่ยวกับการสอนแบบต่าง ๆ ครูควรมีความสามารถและทักษะในการเขียนแบบต่าง ๆ เป็นอย่างดี สามารถอ่านและประเมินผลงานของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง กลุ่มตัวอย่างประชากรให้การเสนอแนะว่า นักศึกษาฝึกหัดครู ควรได้รับการฝึกการเขียนหลาย ๆ แบบ ตลอดจนฝึกประเมินผลงานเขียนด้วย

โคลเลน โคดี้ คิง (Collen Cody King, 1987: 2531 - A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสำคัญของสมรรถภาพของครูมัธยมศึกษา ในรัฐนอร์ทคาร์โรไลนาที่ประเมินโดยผู้อำนวยการทางการศึกษาและฝ่ายแผนงาน เพื่อศึกษาสมรรถภาพที่จำเป็นสำหรับการสอนของครูมัธยมศึกษา โดยรวบรวมข้อมูลจากครู 289 คน ผลการวิจัยพบว่า สมรรถภาพที่จำเป็นสำหรับครูมัธยมศึกษาคือ สมรรถภาพที่เกี่ยวกับการสอน ซึ่งได้แก่ การวางแผน การรายงาน การปฏิบัติ การแก้ไข และการประเมินผลงานของนักเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ที่ตั้งขนาดของโรงเรียน มีผลทำให้สมรรถภาพของครูในการปฏิบัติงานแตกต่างกันด้วย

เมมโด อัมเซล อาซิม เอล-ซาเดค (Memdouh Abdel Azeem El-Sadek 1983: 3496 - A - 3497 - A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูในการพัฒนาและประเมินหลักสูตร โดยการสำรวจความคิดเห็นของครูที่สอนวิชาสามัญศึกษาจำนวน 261 คน ซึ่งสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เมืองนิวยอร์ก ผลการวิจัยพบว่า ครูควรมีบทบาทในการพัฒนาและประเมินหลักสูตร ตั้งแต่การเรียงลำดับกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร โดยเริ่มจากการกำหนดจุดประสงค์ในการเรียนการสอน การเลือกวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน วิธีสอนและกิจกรรม ตลอดจนการประเมินผลรายวิชา ครูควรคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ หรือทักษะของนักเรียน เป็นเกณฑ์ กลุ่มตัวอย่างประชากรมีความเห็นว่า ครูผู้สอนควรเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพิจารณาเกี่ยวกับการกำหนดหลักสูตรใหม่ว่า มีความจำเป็นหรือไม่ จุดประสงค์ของหลักสูตรควรเป็นอย่างไร วัสดุอุปกรณ์ที่ควรใช้ และวิธีการประเมินผลรายวิชาควรเป็นอย่างไร และบุคคลที่ควรมีอำนาจในการตัดสินใจควรเรียงลำดับความสำคัญดังนี้คือ ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ปกครองท้องถิ่น นักเรียน ผู้ปกครอง และนักการศึกษา และให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการอบรมครูประจำการเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาหลักสูตร โดยเฉพาะครูบรรจุใหม่ที่ยังไม่มีความรู้หรือประสบการณ์ในด้านนี้ และครูควรมีโอกาสร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรมากขึ้นกว่านี้